



T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

BAĞIMLILIK VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ADLİ BİLİMLER ANABİLİM DALI

SUÇ ÖNLEME VE ANALİZİ BİLİM DALI

AKRAN ZORBALIĞININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Kübra SARI

DANIŞMAN: Prof.Dr. İsmet Galip Yolcuoğlu

İstanbul - 2019

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

BAĞIMLILIK VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ADLİ BİLİMLER ANABİLİM DALI

SUÇ ÖNLEME VE ANALİZİ BİLİM DALI

AKRAN ZORBALIĞININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Kübra SARI

164501009

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN: Prof.Dr. İsmet Galip Yolcuoğlu

İstanbul - 2019

Etik Kurul Onay Formu



www.uskudar.edu.tr

Altunizade Mahallesi Haluk Türksoy Sokak No:14 34662 Üsküdar/İSTANBUL
T: 0216 400 22 22 F: 0216 474 12 56 bilgi@uskudar.edu.tr

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

SAYI: B.08.6.YÖK.2.ÜS.0.05.0.06 /2018/498

23/03/2018

Doç.Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU
(Kübra SARI)

Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun 23/03/2018 tarihinde yapılan 03 No.lu toplantısında “Akran Zorbalığı Olgusunun İstanbul Zeytinburnu Örneğinin İncelenmesi” adlı araştırma projenizin etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Doç. Dr. Cumhuri TAŞ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik
Kurulu Başkanı

Tez Savunma Tutanağı



T.C.
ÜSKÜDAR
ÜNİVERSİTESİ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

BAĞIMLILIK VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 164501009
Öğrenci Adı Soyadı	: Kübra Sarı
Anabilim Dalı	: Adli Bilimler
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. İsmet Galip Yolcuoğlu
Tezin Başlığı	: Akran Zarbalığı Olgusunun İstanbul Zeytinburnu Örneğinin İncelenmesi

Toplantı Tarihi	: 24 Temmuz 2019	Saati	: 16:00
-----------------	------------------	-------	---------

Öğrenci Savunmaya : Geldi

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

- Yapılan savunma sınavında adayın tez çalışması başarılı bulunarak **KABUL** edilmesine,
 Yapılan savunma sınavı sonunda tez çalışmasının **DÜZELTİLMESİNE**, düzeltme için adaya ay **EK SÜRE** verilmesine (en fazla 3 ay)
 Yapılan savunma sınavının sonunda tezin **REDDEDİLMESİNE**

OY BİRLİĞİ **OY ÇOKLUĞU**

İle karar verilmiştir.

Savunmada Tezin Başlığı : Değişmedi Değişti

Tezin Yeni Başlığı : Değişmedi Akran Zarbalığının Çeşitli Değişkenler

Öğrenci Savunmaya : Gelmedi Açısından İncelenmesi

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,

OY BİRLİĞİ İLE REDDEDİLMİŞTİR.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Başkan	Prof. Dr. Servil Atasay	
Danışman Üye	Prof. Dr. İsmet Galip Yolcuoğlu	
Üye	Doc. Dr. Gürben Akalın Sayar	
Üye	Doc. Dr. Gülşen A A Uğurlubay	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Zülfikar Özkan	

(Tüm durumlarda jüri üyelerinin tez değerlendirme raporları gerekir.)

Sayı No :

Tarih : 24 / 07 / 2019

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen ve Anabilim Dalımız Yüksek Lisans Programı öğrencisinin Tez Savunma Sınav Tutanağı ve eklerinin Enstitü Yönetim Kurulunda görüşülmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Not: Bu forma orijinal raporlar (bir nüsha) eklenecektir.

Anabilim Dalı Başkanı
(Unvanı, Adı Soyadı, İmza)

ÜÜ.FR.016 Revizyon No: 0 (08.11.2016)

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak Sunduğum “AKRAN ZORBALIğININ ÇEŞİTLİ DEğİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tarih:

Kübra SARI

İmza

Teşekkürler

Tez hazırlama döneminin her aşamasında akademik bilgi ve danışmanlığı ile destek veren kıymetli tez hocam Prof. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU'na,

Üsküdar Üniversitesi bünyesinde Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsünün kurucusu olan ve bize birçok imkân sağlayan Sayın Prof. Dr. Sevil ATASOY'a,

Araştırmanın istatistiksel analizlerinde rehberlik eden Sayın Prof. Dr. Selim KILIÇ'a,

Yüksek lisans dönemim boyunca bana destek veren hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Didem YÜCEL ELİTEZ'e,

Veri toplama sürecinde İstanbul Zeytinburnu Haluk Ündeğer Anadolu Lisesinde bulunan, yardımları için öğretmenlerimize, müdür yardımcıları ile okul müdürüne, çalışmaya katılım sağlayan öğrencilere,

Ve son olarak eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini her zaman hissettiğim, sevgili ailem ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Akran Zorbalığının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

ÖZET

Bu araştırma 10. ve 11. sınıf lise öğrencilerinin akran zorbalığına ne kadar maruz kaldıklarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini 3, İstanbul ili Zeytinburnu ilçesindeki Haluk Ündeğer Anadolu lisesinde okuyan 10. ve 11. sınıf 251'i kız 190'ı erkek olmak üzere toplamda 441 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada yer alan öğrencilerden veri elde etmek için Sosyo-demografik Veri formu ve Akran Zorbalığı Belirleme Anketi kullanılmıştır.

İstatistik analizler IBM SPSS versiyon 21.0 (IBM Corp. Released 2012. Armonk, NY, USA) paket programı ile yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ortalama, standart sapma, ortanca, en küçük, en büyük, frekans, yüzde olarak verilmiştir. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Sürekli değişkenlere ait gruplar arası karşılaştırmalar bağımsız gruplarda (Student) t testi ve tek yönlü varyans analizi ile yapılmıştır. Değişkenler arasındaki doğrusal ilişki Pearson korelasyon testi ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel önemlilik için $p < 0,05$ değeri kabul edilmiştir.

Katılımcıların bazı Sosyodemografik özelliklere göre dağılımına göre kız öğrenciler 251 erkek öğrenciler 190'dır. Buna göre 10.sınıf 206 öğrenci 11.sınıf 235 toplamda 441 öğrencidir. Çalışmanın sonucunda cinsiyete göre “zorbalık ölçeği toplam” ve “alt boyut” puanları karşılaştırıldığında “fiziksel” ve “eşyalara zarar verme” alt boyutları ile “toplam ölçek puanı” karşılaştırmalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Katılımcıların istatistiksel verilerinin incelenmesinden sonra fiziksel zorbalık, sözel zorbalık, söylenti yayma ve eşyalara zarar verme zorbalığı yapma cinsiyete göre değişmektedir. Kızların erkeklere göre daha çok zorbalık yaptığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: zorba, kurban, zorbalık, akran zorbalığı, mağdur, izleyiciler, şiddet, adolesan

Examination of Peer Victimization in Terms of Several Varieties

SUMMARY

This research was conducted in order to examine how the 10th and 11th grade high school students suffered from the peer bullying. 251 female and 190 male students (totally 441 students) from Haluk Ündeğer Anatolia High School in Zeytinburnu Istanbul constitute the sampling of the research.

Socio-demographic Data Form and Teenage Form of Determination The Scale of Peer Bullying were used in a limited form to collect data for the research.

Statistical analyses were made with packet programme of IBM SPSS version 21.0 (IBM Corp. Released 2012. Armonk, NY, USA). Descriptive analyses were stated as average, standard deviation, median, minimum, maximum, frequency and percentage. The normal distribution of continuous variables was evaluated by Kolmogorov Smirnov Test. The intergroup comparisons of continuous variables were made in independent groups (Student) by T-test and one-way analysis of variance. The linear relationship among the variables was evaluated by Pearson correlation test. For the statistical importance, value of $p < 0,05$ was accepted as statistically significant.

According to some socio-demographic qualities of the participants the distribution of, the female students were 251 and male students were 190. Accordingly, there were 206 students from 10th grade and 235 students from 11th grade (441 students in total). At the end of the study, points from "total bullying scale" and "sub-dimension" points were compared to the gender, statistically meaningful differences were found between the comparisons of sub-dimensions of "damaging physically and to the wares" and the "total scale point".

After examining the statistical data of the participants, physical bullying, verbal bullying, spreading rumor and giving harm to stuff varied according to the gender. It was seen that the girls bully more than the boys.

Key words: bully, victim, bullying, peer bullying, sufferer, bywatchers

İÇİNDEKİLER

Etik Kurul Onay Formu.....	i
Tez Savunma Tutanağı.....	ii
Yemin Metni	iii
Teşekkürler	iv
ÖZET.....	v
SUMMARY	vi
Tablolar Listesi.....	ix
Şekiller Listesi	x
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: LİTERATÜR TARAMASI	3
1.1 SUÇ VE ŞİDDET.....	3
1.2 OKULLARDA SUÇ VE ŞİDDET.....	4
1.3 ZORBALIK KAVRAMI VE AKRAN ZORBALIĞI	4
1.4 AKRAN ZORBALIĞININ TÜRLERİ.....	14
1.5. AKRAN ZORBALIĞI ROLLERİ.....	19
1.3.1 Zorbalar	20
1.3.2 Kurbanlar	21
1.3.3 Zorbalar-Kurbanlar	21
1.3.4 İzleyiciler	22
1.6. ZORBALIĞIN NEDENLERİ	22
1.7. AKRAN ZORBALIĞININ SONUÇLARI	23
1.8. ARAŞTIRMANIN AMACI	23
1.9. PROBLEM.....	24
1.10. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	24
1.11. SAYILTILAR.....	25
1.12. SINIRLILIKLAR	25
1.13. TANIMLAR	26
2. BÖLÜM: MATERYAL VE YÖNTEM	27
2.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	27
2.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	27
2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	28
2.3.1 Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği	28

2.3.2	Sosyodemografik Formu	28
2.4.	VERİLERİN TOPLANMASI	29
2.5.	VERİLERİN ANALİZİ	29
3.	BÖLÜM: BULGULAR ve YORUM.....	30
4.	BÖLÜM: SONUÇ VE TARTIŞMA.....	45
	ÖNERİLER	48
	KAYNAKÇA	50
	EKLER.....	58
	EK 1: VELİ ONAM FORMU	58
	EK 2: DEMOGRAFİK VERİ FORMU	59
	EK:3 AKRAN ZORBALIĞI BELİRLEME ÖLÇEĞİ ERGEN FORMU	61
	EK:4 İSTANBUL İL MİLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ İZİN YAZISI.....	63
	ÖZGEÇMİŞ	64

Tablolar Listesi

Tablo 1. Normal Akran Çatışmasıyla, Akran İstismarı Arasındaki Farklılıklar	8
Tablo 2. İnsan Hayatındaki Yaş Dönemleri	9
Tablo 3. Zorbalığa Uğrama Sebepleri	13
Tablo 4. Zorbalık Biçimlerinin Sınıflandırılması.....	15
Tablo 5. Zorbalık Türleri.....	17
Tablo 3.1. Katılımcıların Bazı Sosyodemografik Özelliklere Göre Dağılımı	30
Tablo 3.2. Katılımcıların Ebeveynlerine Ait Bazı Özelliklerin Dağılımı	31
Tablo 3.3 Katılımcıların Akran Zorbalığına İlişkin Özelliklerin Dağılımı.....	32
Tablo 3.4. Katılımcıların Zorbalık Ölçek Puanına Ait Tanımlayıcı İstatistikler	32
Tablo 3.5. Katılımcıların Zorbalık Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Tanımlayıcı İstatistikler	33
Tablo 3.6. Cinsiyetlere Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması	34
Tablo 3.7. Öğrencinin Devam Ettiği Sınıfa Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması	35
Tablo 3.8. Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumuna Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması	36
Tablo 3.9. Akran Zorbalığı Uygulama Durumuna Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması	37
Tablo 3.10 Ebeveynlerin Medeni Durumuna Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması	38
Tablo 3.11. Annenin Eğitim Durumuna Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması	39
Tablo 3.12. Babanın Eğitim Durumuna Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması	41
Tablo 3.13 Kardeş Sayısına Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması	42
Tablo 3.14. Katılımcıların Yaşı İle Ölçek Puanlarına Ait Korelasyon Sonuçları	44

Şekiller Listesi

Şekil 1. Saldırganlık, Şiddet Ve Zorbalık Terimleri Arasındaki İlişki	7
Şekil 2. Zorbalık Sürecinde Ortaya Çıkan Roller	19



GİRİŞ

Ergenlik; çocukluk dönemi ile yetişkinlik dönemi arasında olan ara dönemdir. Ergenlik dönemindeki insanlar hayatlarında kimlik bunalımları, duygu değişimleri, sosyal çevresine uyum sağlamaya çalışma, sosyal çevresinde kabul görme, yeterlilik, yetersizlik gibi olumlu olumsuz durumlarla karşılaşmaktadır. Bu yüzden insan hayatındaki bu dönem gelişim evreleri arasındaki en önemli evredir. UNESCO ergenliği; hayatını kazanmak için öğrenimine devam eden ve bu yüzden ekonomik bağımsızlığı olmayan, medeni durumu bekar olan bireylerin gelişim dönemi olarak tanımlamaktadır. Bu dönem 15-25 yaş aralığıdır. Milli eğitim bakanlığına göre ergenlik dönemi 12-24 yaş aralığındadır.

Akran zorbalığı, öğrencilerin birbirlerine karşı karşılıklı olarak yaptığı genelde gücün hâkim olduğu ve sürekli gerçekleştirilen bir davranış türüdür. Akran zorbalığının zorbalık yapan ve zorbalığa maruz kalan öğrenci üzerinde olumsuz etkiler bıraktığı bilinmektedir. Bu çalışmada akran zorbalığına maruz kalan öğrencilerin mağduriyetlerinin ölçülmesiyle sınırlandırmak amaçlanmıştır. Bu araştırmada İstanbul ili Zeytinburnu ilçesinde bir lisede okul içinde gerçekleşen akran zorbalığına maruz kalma olgusuna ilişkin var olan durumu ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada mevcut durumun tespit edilmesi amaçlandığı için araştırmaya uygun veri toplama araçları kullanılmıştır. Kullanılan ölçekteki sorular mağduriyeti ölçme ile sınırlandırılmıştır.

İnsanlar yaşadıkları dönem boyunca çeşitli şekillerde şiddetle karşı karşıya kalmışlardır. Karşılaşılan bu şiddet olaylarından en çok çocuklar ve gençler etkilenmiştir. Zorbalık; okulda görülen şiddet davranışlarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Akranlar arasında zorbaca davranışlara maruz kalma konusunda birçok araştırmacı Olweus'u öncü olarak kabul etmektedir. Olweus (1993) zorbalığı, "*bir ya da daha fazla öğrencinin defalarca olumsuz davranışları sergilemesi*" olarak tanımlamaktadır. Zorbalık fiziksel saldırganlıkla sınırlı olmayıp, başkalarının duygularını incitme, başkalarını sözcüklerle, hareketlerle ya da sosyal olarak dışlama yoluyla güven ve özsaygılarını sarsmak da zorbalığa dâhil edilebilir (Tatlılıoğlu, Okullarda Şiddet Ve Zorbalık: Risk Faktörleri, Koruma, Önleme Ve Müdahale Hizmetleri: Konya Örneği, 2016).

Ergenlik döneminde, kişiler arası ilişkiler hem yapıcı hem de yıkıcı olabilir. Ergen için bu dönemdeki yıkıcı ilişkilerden biride akran zorbalığıdır. “Okullarda yaşanan zorbalık ve şiddet olayları, çocukların psiko-sosyal gelişimlerini de olumsuz yönde etkilemektedir” (Çağırğan, 2014).

Ergenler, yaşadıkları bu zorluklar karşısında buldukları arkadaş grubunda kabul görme ve gruba ait olma gibi gereksinimlerini karşılama konusunda güçlükler yaşayabilmektedirler. Sosyal destek içinde ele alınabilecek bu kavramlar, ergenlerin sahip olmaya çalıştığı gereksinimler arasındadır. Bu nedenle, ergenin gereksinimlerini karşılayabileceği arkadaş çevresi, ergenlik döneminde önceki dönemlere göre daha önemli hale gelmektedir (Acar, 2009).

Lise öğrencilerinin akran zorbalığına maruz kalmalarını belirlemek amacıyla Tuncay Ayas ve Metin Pişkin tarafından 2015 yılında geliştirilen “Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği Ergen Formu” ile araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Sosyodemografik Veri Formu” kullanılmıştır. Veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler ayrıntılı olarak aşağıda yer almaktadır.

Okullardaki zorbalık olaylarına kronolojik olarak bakıldığında bu konuyla ilgili ilk literatür araştırma çalışmaları refah düzeyi yüksek olan İskandinav ülkelerinde başlamıştır (Totan, Okulda Zorbalığı Önlemede Eğitimciler ve Ebeveynlere Öneriler, 2007).

Okullarda zorbalığa maruz kalan öğrenciler aynı zamanda zorbada olabilir. Kurban, kendisine uygulanan zorbaca davranışlar karşısında çaresiz kalırken diğer kurbanı uygulanan zorbaca davranışa müdahale etmeden izleyici olmaktadır. Kendisinden daha güçsüz biriyle karşılaştığında maruz kaldığı zorbalığı uygulama ihtimali yüksektir.

Akran zorbalığına maruz kalan öğrenciler ileriki yaşantılarında bunun izlerini taşırlar. Okulda maruz kaldıkları zorbalık sonucunda ergende dikkat eksikliği, okuldan kaçma, okulu sevmeme gibi sorunlar baş gösterir.

1. BÖLÜM: LİTERATÜR TARAMASI

1.1 SUÇ VE ŞİDDET

Suç, bireyin toplum içinde geçerli kabul edilmiş olan yürürlükteki kurallara, kanunlara aykırı düşmesi eylemi olup, suç davranışını açıklayan biyolojik, psikolojik, sosyal ve toplumsal etmenlerle açıklayan “suç kuramları” bulunmaktadır. Suç içeren davranışların öğrenilmesinde, birincil etken, kişiler arası yakın ilişkilerdir ve bu konuda genel eğilim, suç davranışının diğer insanlarla süregelmekte olan iletişim ve etkileşimler yoluyla öğrenildiği yönündedir.

Suçtan temizlenmiş bir toplum bulmak veya oluşturmak mümkün değildir. Her toplumda, o toplumun büyük bir kısmında hoş karşılanmayan ya da suç olarak nitelenen davranışlar gösteren insanlar olacaktır. Yapılması amaçlanan, bu insanları suça sürükleyen nedenleri mümkün olduğunca aza indirmek suretiyle veya farklı yollarla suçların sayısını azaltmak ve toplumu daha yaşanabilir hale getirmektir (Seyhan & Eryılmaz).

Suçun önlenmesi konusunda, ebeveynler de dahil olmak üzere her kurum önemli roller oynama potansiyeline sahiptir. Bu mevzu, ebeveynler, aile, mahalle komşuları, okul, dinî müesseseler, gönüllü kuruluşlar, merkezî hükümet, belediyeler, emniyet teşkilâtı ve bütün toplumun koordine edilmiş gayretlerine muhtaçtır (Seyhan & Eryılmaz).

Suçun önlenmesi (*crime prevention*), ceza kanunlarında suç olarak tanımlanmış olan fiillerin, henüz işlenmeden önce engellenmesi için yapılan her tür faaliyetlerin bütünüdür. Yazarlar suçun önlenmesi kurallarının tamamını üç grupta incelemektedirler. Bunlar; asli (birinci), tali (ikinci) ve üçüncü önlemedir (Seyhan & Eryılmaz).

Asli suç önlemede gerçek ve potansiyel suçluları dikkate almadan ortaya çıktığı fiziki ve sosyal ortamda düzenlemeler yaparak suç önleme çalışmalarını kapsamaktadır.

Tali önleme yani; ileride suç işleme potansiyeline sahip bireylerin düzeltilmesine yönelik faaliyetleri kapsar.

Suçluluğun önlenmesi yaklaşımı, konum ve toplum temelli yaklaşımlardan en az 3 yönden farklıdır. İlki suçluluğun önlenmesi, özellikle önceliğin çocuklar ve gençler üzerinde yoğunlaşmak olmalıdır. Nitekim bu gruplar sosyalleştirmenin temel amacıdır. Çoğu suçlu birey aslında suç işlemeye gençlik dönemlerinde başlarlar. Bu nedenle en çok

faydanın sağlanacağı dönem çocukluk dönemidir. Yani küçük yaşta bu davranışları düzeltmek amaçlanırsa mümkün olduğunca erken tespit edilirse ilerideki yaşantılarında suçluluk oranları azalma eğilimi göstermektedir (Seyhan & Eryılmaz)

1.2 OKULLARDA SUÇ VE ŞİDDET

Ögel vd. (2004)'in yaptığı araştırmada; İstanbul ilinin 15 ilçesinde rasgele seçilen 43 okulda 3483 lise II. Sınıf öğrencisinden suç işleyenlerin oranı % 14.8 (erkeklerin suç işleme riski 2.6 kat daha fazla bulunmuş), son bir yıl içerisinde en az bir kez fiziksel kavgaya karışanların oranı, erkeklerde % 68.8 ve kızlarda % 29.7 olarak bulunmuş ve % 15.4'ü bu olaylar sonucunda yaralandığını belirtmiştir. Erkeklerin fiziksel kavgaya dahil olma riskinin kızlardan yaklaşık beş kat fazla olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin % 10'u çetelere girdiklerini belirtmiş olup, yaşamı boyunca en az bir kez başkasını yaralayanların oranı % 26.3 olup; bıçak, çakı vb. kesici aletleri taşıyanların oranı % 22.6 ve ateşli silah taşıyanların oranı % 9.8 biçiminde saptanmıştır. Hiperaktivite, dürtüsellik, risk alma, dikkat dağınıklığının, şiddet davranışında bulunan ergen çocuklar için "risk faktörleri" olduğu görülmüştür.

1.3 ZORBALIK KAVRAMI VE AKRAN ZORBALIĞI

Bütün toplumlarda ortak sorun sayılan şiddet, psikolojik ve fiziki sonuçlarıyla birlikte her geçen gün daha da artan ve tartışılan bir konu haline gelmiştir. "Şiddet" kelimesi Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde, bir hareketin, bir gücün derecesi, kaba kuvvet kullanma, kaba güç, duygu veya davranışta aşırılık gibi tanımları vardır. Yani şiddet; "*bir kişiye güç veya baskı uygulayarak, isteği dışında bir şey yapmak veya yaptırmak; şiddet uygulama eylemi ise zorlama, saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence, vurma, yaralama olarak da tanımlanabilir*" (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1998).

Saldırganlık, dünyanın çeşitli yerlerinde ve dönemlerinde günümüze kadar karşımıza çıkan önemli bir sorun olmuştur. Günümüzde daha da şiddetlendiği, yaygınlaştığı, belirginleştiği bir durum haline geldiği ve günlük konuşmalarda sıkça kullanılan bir kavram halini aldığı görülmektedir. Sözlü hakaret, karşısındaki kişiyi sosyal olarak aşağılamak, küçük görmek, fiziksel güç kullanmak gibi farklı davranışları

ifade etmeye kadar birçok anlamda kullanılmaktadır. “Saldırganlık” kelimesi Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde, bireyin kendi düşünce ve davranışlarını dıştaki direnmelere karşı, zorla karşısındakine benimsetme çabası şeklinde tanımlanmaktadır. Saldırganlık, ‘Üstün olmak, kişi üzerinde baskı kurmak, yönetmek amacıyla güçlü, şiddetli, etkili bir hareket, eylem, işlem: bir işi bozma engelleme, boşa çıkarmaya karşı düşmanca, yaralayıcı, hırpalayıcı veya tahrip edici amaç taşıyan davranış’ olarak tanımlanır (Ayan, 2007). “*Buna göre, bir davranış bir başkasını incitmek, bir başka deyişle fiziksel ya da psikolojik olarak zarar vermek amacıyla yapılmışsa saldırgan bir davranış olarak nitelendirilir*” (Akt: (Atalay, 2010)).

“Şiddet ve saldırganlık farklı birer olgu gibi değerlendirilse de konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, şiddet ve saldırganlığın birbirinden tamamen bağımsız kavramlar olmadığı görülür” (Akt: (Ovacık, 2008)). Şiddet davranışı, saldırganlığın eyleme geçirilmiş halidir. Şiddet ve saldırganlık olgularını ayrı ayrı ele alırsak; saldırganlık, psikolojik ruh hali, şiddet ise davranışın kendisidir.

1970’lerin sonlarında özellikle Norveç, İsveç ve Finlandiya’da zorbalıkla ilgili çalışmalar başlamıştır. Dan Olweus’un 1978 yılında Okullarda Saldırganlık isimli kitabı zorbalıkta dönüm noktası kabul edilir.

Zorbalığın tanımı ile ilgili araştırmacılar arasında bir tanım birliği yoktur. Kimi araştırmacılar zorbalığı; mağdura karşı yapılan kasıtlı saldırgan davranışlar olarak tanımlanırken kimi araştırmacılar bu türden davranışların zorbalık sayılabilmesi için düzenli olarak sürekliliğin olması gerektiğini ifade etmektedir (Griffin & Gross, 2004).

En sık kullanılan tanım Olweus’un (1987) tanımıdır: “Bir kişi, diğer bir kişi veya kişiler tarafından kasıtlı, tekrarlı ve en azından bir süre devam eden olumsuz davranışlarla karşı karşıya bırakılıyorsa bu kişinin zorbalığa uğradığı söylenebilir”.

Olumsuz davranışlar kasıtlı olarak karşı tarafı inciten, rahatsız eden veya bunları sergileyen davranışlar olarak tanımlanmıştır. Bu tanım rasgele saldırgan davranışı zorbalıktan ayırmamızı sağlar (Griffin and Gross, 2004).

Zorbalık, güçler dengesizliğini ortaya çıkaran saldırgan davranışların bütünüdür. Baskın kişiler, pasif kişilere oranla daha fazla fiziksel ya da sözel zorbalık uyguladıkları görülmektedir.

Zorbalık ve çatışma karıştırılan kavramlardır. Ancak bu ikisi birbirinden farklıdır. Çatışma durumunun sağlanabilmesi için karşılıklı etkileşim söz konusudur. Her yaş grubunda çatışmadan söz edilebilir. Zorbalık ise çatışmadan farklı bir durumdur. Zorbalıkta, kurban üzerinde gerçekleştirilen olumsuz davranışların sürekli tekrar edilmesi söz konusudur. Bu olumsuz davranışlarda güç dengesizliği vardır ve kurbanlar zorba kişilere karşı kendilerini savunamamaktadırlar. Kurbanlar çoğunlukla çekingen ve duygusal davranışlar sergilerken, zorbalılar orantısız güç ve empatiden yoksun bir davranış sergilemektedirler.

Küçük yaşlarda gözlemlenen zorbalık davranışının beraberinde suç davranışını getirdiği tespit edilmiştir (Olweus, 1993). Bununla birlikte zorbalığa maruz kalmış kişilerde ilerleyen yaşlarda öz güven eksikliği görülmektedir (Byrne, 1994).

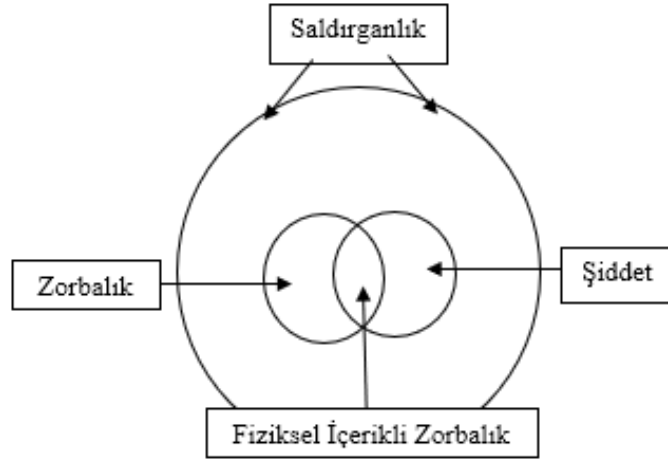
İlgili alanyazın incelendiğinde saldırganlıkla ilgili yapılan çalışmaların uzun bir geçmişe dayandığı bilinmesine rağmen zorbalık konusunun, özellikle okullarda yaşanan akran zorbalığı, bu zorbalığa maruz kalma ve sonuçlarının incelenmesi gibi konulara 25-30 yıldır yer verilmektedir.

“Zorbalık kavramı, fiziksel veya psikolojik olarak aynı güçteki iki öğrencinin kavga etmeleri olarak görülmemelidir. Zorbalık kavramı içerisinde “güç dengesizliğine” dikkat çekmek gerekir. “Güç dengesizliği”, akranlar arasında fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak diğerinden daha güçlü olmayı ifade etmektedir” (Akt: (Satan, 2006)). Zorbalık ve saldırganlığı birbirinden ayıran fark; zorbalık, tekrarlanan bir güç dengesizliğinin olduğu, karşısındaki kişiye yönelik kasıtlı olarak korkutma, acı çektirme eylemiyken saldırganlık, bir kişinin diğer kişiye zarar vermesi veya incitmek için yaptığı davranıştır.

Zorbalıkla ilgili tanımların ortak noktaları şu şekildedir;

1. Zorbalık tek seferlik bir davranış değil, uzun süre devam eden davranışlarıdır.
2. Zorbalık aynı güçteki akranların birbirlerine karşılıklı olarak yaptıkları davranışlar değil, zorba ile zarar gören mağdurun aleyhine bir güç eşitsizliği olmasıdır.
3. Zorbalık yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sözel ya da psikolojik de olabilir (Tatlılıoğlu, 2016).

Şiddet ve zorbalık davranışları birer saldırganlık türü olduğundan dolayı kendilerine has özellikleri nedeniyle birbirine benzer ve birbirinden ayrılan yönleri vardır. Saldırganlık, şiddet ve zorbalık davranışları arasındaki bu ilişki Şekil 1’de gösterilmiştir (Pişkin, 2002).



Şekil 1: Saldırganlık, Şiddet Ve Zorbalık Terimleri Arasındaki İlişki

Yukarıdaki şekilde görüldüğü üzere saldırganlık hem şiddeti hem de zorbaca davranışları içerisine alır. Şiddet ve zorbalığın benzerlikleri olduğu gibi farklılaştığı alanlar da vardır. Zorbalığın fiziksel boyutta ortaya çıktığı hallerde, örneğin, tekme atma, vurma, dövme gibi eylemler aynı zamanda şiddet olarak da kabul edilmektedir. Fakat zorbalık, fiziksel eyleme dönüşmeyen durumlarda da ortaya çıkabilmektedir. Örneğin; iftira atma, söylenti çıkarıp yayma, yalnızlığa terk etme, dalga geçme, kızdırma, isim takma, alay etme, arkadaş grubuna almama, dışlama, kötü söz söyleme gibi zorbalık türleri saldırganlık olmasına rağmen fiziksel boyuta ulaşmadığı için şiddet olarak kabul edilmemektedir (Pişkin, 2002).

Zorbalık, saldırganlık içeren, bir suç çeşidi olarak ergen akranlara zarar verici davranış içerikleri taşıyan eylemleri ifade etmektedir. Zarar vermeye yönelik duygusal biçimdeki saldırganlık, araçsal, amaçlı ve yağmalama yönelimli saldırganlık bundan farklılık göstermektedir. Davranış bilimlerinde saldırganlık, kasıtlı olarak zarar verme veya acıtma amacıyla gerçekleştirilen davranışların ortaya çıkardığı durum olarak tanımlanmıştır. Kişinin sahip olduğu eşyalara zarar verme gibi her türlü yıkıcı davranış da saldırganlık olarak sınıflanır Saldırganlık açık ya da örtülü, şiddetli ya da hafif, özel ya da genel, tepkisel ya da planlı, görünür bir nedene bağlı ya da açık bir nedene bağlı olmadan, sözel veya fiziksel olabilir. Hangi biçimde olursa olsun, eğer davranış zarar verme niyetiyle yapılmışsa karşısındakini incitmemiş veya acı vermemiş bile olsa saldırganlık olarak nitelenir.

Zorbalık, güçlünün güçsüzü baskı altına aldığı, kurban olan kişinin kendine uygulanan zorbalığa tepkisiz kaldığı ve genelde zorbalığın zorba tarafından aynı kurbanlara sürekli olarak gerçekleştirildiği sözlü, fiziksel ya da ruhsal saldırılardır (Nansel ve diğ., 2001).

Zorbalık daha önceki zamanlardaki gibi çocuklar arasında görülen normal bir çatışmadan farklı bir davranıştır. Taner Güvenir'in tablo 1'de gösterdiği gibi; çatışma ve içeriğinde olabilecek saldırganlık, her gelişim aşamasında görülebilir fakat bu çatışma olgusunda bir zorba ve bir kurban olması demek değildir (Çağrı, 2010).

Tablo 1. Normal Akran Çatışmasıyla, Akran İstismarı Arasındaki Farklılıklar

NORMAL AKRAN ÇATIŞMASI	AKRAN İSTİSMARI
Eşit güçler; arkadaşlık var Arada sırada olur Ciddi değil Güç ve dikkat arayışı yok Belli bir kazanç arayışı yok Pişmanlık ve sorumluluk alma vardır Problemi çözmek için çaba sarf edilir Eşit duygusal tepki	Güçte dengesizlik; arkadaşlık yok Tekrarlayıcı olumsuz hareketler vardır Ciddidir; fiziksel ve ruhsal yaralara yol açar Güç ve kontrol arayışı var Güç kazanma Pişmanlık ve sorumluluk alma yoktur Problemi çözmek için çaba sarf edilmez Sadece mağdurda yoğun olumsuz Duygusal tepki

Ergenlik dönemi, çocuklarda pek çok değişikliğin ve zorlukların meydana geldiği bir geçiş dönemidir. Yapılan araştırmalara göre beyin gelişimi ergenlik dönemi boyunca devam eder ve gençlik dönemine kadar sürmektedir (Gül & Güneş, 2009)

İnsan hayatındaki önemli dönemlerin yaş aralıkları şu şekildedir (Kulaksızoğlu, 2013).

Tablo 2. İnsan Hayatındaki Yaş Dönemleri

1) Çocukluk Dönemi	
2) Ergenlik Dönemi	
a) Buluş (Erişlik) ya da ergenliğin başları	11-13 yaş (K) 13-15 yaş (E)
b) Ergenliğin ortaları	14-16 yaş (K) 15-17 yaş (E)
c) Ergenliğin sonları	16/17-21 yaş
3) Yetişkinlik Dönemi	

İlkokuldan ortaokula geçiş, ergenlik dönemindeki gençlerin üstlendikleri yeni akranları arasındaki sosyal roller ve roller saldırganlığın meydana gelmesine yardımcı olan faktörlerdir. Bu faktörler, geçiş döneminde saldırganlığı harekete geçirmektedir. Ergenlik dönemi ile beraber bu saldırgan davranışlarda artış görülmektedir (Satan, İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorba Davranış Eğilimlerinin Okul Türü Ve Bazı Sosyo Demografik Değişkenler İle İlişkisi, 2006).

Ergenlik çağındaki çocukların sosyalleşmesi ailesinden sonra okulda da devam etmektedir. Ergenlik döneminde arkadaşlık çok önemlidir. Bu durumda ister istemez ailenin, çocuğu üzerindeki etkisi azalmaktadır. Çünkü ergen için bir arkadaş grubuna dahil olması, kabul görmesi, kimliğini bulabilmesi, toplumda yer edinebilmesi için gereklidir. Bu dönem ergenin, kişilik ve toplumsal nitelik kazanmaya çalıştığı bir arayış dönemidir (Dilmaç, 2014).

Ergenlik döneminde ergenlerin karşılaştıkları problemleri şu şekilde sıralayabiliriz;

1. İçinde yaşadığı toplumun ahlaki değerlerine ve özelliklerine bağlı yaşadığı kaygı ve çatışmalar.
2. Okulda arkadaş edinebilme, bir gruba dahil olabilme, öğretmen- öğrenci çatışmaları.
3. Karşı cinsle arkadaşlıkla ilgili sorunlar.
4. Ergenin anne-babası ile çatışmalar yaşamaması, kurallara karşı gelme tavırları.

5. Toplumda yer edinme ile ilgili sorunlar ve kaygılar.
6. Sağlıkla ilgili endişeleri.
7. Gelecek kaygısı, meslek seçimindeki kararsızlık, üniversite seçimindeki stresin yarattığı kaygı (Mermer, 2012).

Ergenler genellikle okulda veya okul dışında kendi akranlarıyla vakit geçirmektedirler. Onlarla beraber hareket etme, ortak davranışlar sergileme eğilimi göstermektedirler. Akranlarla ilişkileri zaman zaman gelişimi destekleyici bir işlev görürken diğer yandan bazı durumlarda saldırganlık, şiddet ve zorbaca davranışları ile ilişkilendirilmektedir (Totan & Yöndem, Ergenlerde Zorbalığın Anne, Baba ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi, 2007).

Ergenler buldukları arkadaş gruplarının kurallarına ulaşmak için zorbaca davranışlara karışma riskine sahiptirler. Arkadaşları tarafından reddedilen çocuklar saldırganlık tepkileri verme eğilimindedirler. Arkadaşlık bağları ve gruptaki kişiler arasındaki arkadaşlıklar okullarda gözlenen zorbalığın önemli sebeplerinden birini oluşturur (Atalay, 2010).

Akran zorbalığı ile ilgili bilimsel çalışmalar Olweus ile birlikte, İskandinav ülkelerinde başlamış daha sonra Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Japonya, İngiltere, Kanada ve Almanya gibi birçok ülkeye de yayıldığı görülmektedir (Özen, 2012). Elde edilen bulgulara göre, bu çalışmalarda akran zorbalığı dünyada pek çok ülkede ciddi bir sorun haline geldiği görülmektedir.

Okul zorbalığı ile ilgili ilk çalışmalar Dan Olweus tarafından 1970 yıllarında gerçekleştirilmiştir. Olweus ilk çalışmalarında okul zorbalığını “bir grup tarafından sergilenen şiddet” anlamına gelen “mobbing” sözcüğü ile ifade etmiştir. Fakat bu tanım yoğun eleştiri almıştır. 1980’li yıllarda “mobbing” teriminin okul zorbalığını tam manasıyla karşılamadığını belirterek bu terimin yerine “bullying” terimini kullanmaya başlamıştır (Gökler, Okullarda Akran Zorbalığı, 2009).

“Bazı araştırmacıların, tıpkı Olweus gibi, okul zorbalığının merkezine grup şiddetini koydukları, bazılarının bireysel şiddeti ön plana çıkardıkları, diğerlerinin ise daha çok fiziksel saldırılara odaklandıkları görülmektedir” (Akt: (Dilmaç, 2014)).

Roland ve Munthe'de zorbalığı benzer bir şekilde," uzun süreler boyunca devam eden ve belli bir sistemsel düzene bağlı olarak, olaylar esnasında kendi savunmasını gerçekleştiremeyen bir kişiye karşı, bir başka kişi veya kişilerce fiziksel veya psikolojik olarak şiddet uygulanması şeklinde tanımlamaktadır (Akt: (Dölek, Öğrencilerde Zorbaca Davranışların Araştırılması ve Bir Önleyici Program Modeli, 2002)). Yapılan davranışın saldırganlık mı yoksa zorbalık mı olarak nitelendirileceği konusunda araştırmacılar arasında bir görüş birliği vardır. Akran zorbalığı doğrudan ve dolaylı olarak iki şekilde sınıflandırılmaktadır (Özen, 2012).

Doğrudan zorbalık, kurban (mağdur) yapılan açık saldırı (alay etme, hakaret etme gibi sözel davranışlar, fiziksel olarak yapılan davranışlar) şeklinde iken, dolaylı zorbalık ise sosyal izolasyon (yalnızlaştırma), kasıtlı olarak gruptan dışlanmayı içermektedir (Öztürk, Atlı, & Kutlu, 2014).

Zorbalık davranışı ilköğretim seviyesindeki öğrencilerde daha sık görülmektedir. Öğrenciler arkadaşları tarafından maruz kaldıkları zorba davranışlardan korktukları ve karşı koyamadıkları için okul döneminin çoğunda kantine, bahçeye ya da tuvalete gitmekten çekinerek hareket etmektedirler. Zorbalığın söz konusu olabilmesi için güçlerde dengesizliğin gözlemlenmesi gerekmektedir. Ve baskın kişilerin bu davranışı tekrarlı bir biçimde gerçekleştirmeleri gerekmektedir.

Olweus'a göre bir davranışın zorbalık sayılabilmesi için üç temel ölçüte sahip olması gerekir;

1. Kurban durumundaki kişi ya da kişilere yönelik bile isteye kasıtlı zarar verme amacıyla yapılan saldırgan davranışlar olması,
2. Kurban ile zorba arasında bir güç dengesizliğinin olması,
3. Davranışın sürekliliğinin olması (Ünalmiş, 2010).

Valerie Baseg'a göre zorbalık dört farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır;

1. Zorbalık psikolojik, sözel ya da fiziksel davranış olabilir.
2. Sürekli olabilir ve gelecekte de tekrarlanma ihtimali olabilir.
3. Sosyal olarak kabul edilebilir biçimde olabilir.
4. Güçlü olanın güçsüz olanı ezmesi olarak belirtilmektedir (Çağırğan, 2014).

“Griffin ve Gross bir davranışın zorbalık olarak kabul edilebilmesi için araştırmacıların üzerinde fikir birliğine vardığı beş özelliğin olması gerektiğini belirtmektedir”.

1. Kurbanı yönelik zorbaca davranış, tekrarlayıcı niteliktedir.
2. Zorba, kurbanı zarar verme amacıyla zorbalık yapar.
3. Kurban, zorbayı kışkırtmadan fiziksel ve sözel saldırganlığa uğrar.
4. Zorba kurbandan daha güçlü olması gerekir. Aralarında bir güç dengesizliği vardır.
5. Zorbalık, kurbanında içinde bulunduğu sosyal grubunda meydana gelir (Akt: (Karataş, 2011)).

“Sullivan ve diğerleri "yaşanan saldırgan eylemlerin zorbalık olarak tanımlanabilmesi için altı temel şart" olduğunu belirtmektedirler. Bu şartlar aşağıda belirtilmektedir”.

1. Zorba olan kurban olandan daha güçlüdür
2. Bütün zorbalık davranışlarının duygusal ya da ruhsal boyutu bulunmaktadır.
3. Zorbalık; sistematik, planlı ve gizlidir.
4. Zorbalık belirli bir zaman diliminde gerçekleşir.
5. Zorbalık fırsatçılık için yapılır. Bir kere yapıldığında devamı gelir.
6. Zorbalık mağduru olan kişiler duygusal, fiziksel ve ruhsal olarak zarar görür (Akt: (Çağırğan, 2014)).

Araştırmacıların akran zorbalığı tanımlarındaki davranış özelliklerinin ortak noktası; amacının zarar vermek olması, davranışın sürekliliğinin olması yani tekrarlanması ve bireyler arası güç dengesizliğinin olmasıdır. Bu da akran zorbalığı ve saldırganlık davranışlarının arasındaki farkı göstermektedir.

Okullarda diğ er öğrencilerden fiziksel olarak güçlü olan ya da yaş ta büyük öğrencilerin kendilerinden güçsüz ve yaş ta küçük olan öğrencileri hırpalaması, zarar vermesi, rahatsız edici davranışlarda bulunmaları okul zorbalığıdır (Hoşgörür & Orhan, 2017).

Akran zorbalığı yapan öğrenciler, genellikle kavga etmenin arkadaşları arasında popülarite kazanacağına inanırlar. Kavga zorbalık yapan öğrenciler tarafından sorun çözme yöntemi olarak görülmektedir. Zorbalık yaptıkları kurbanın bunu hak ettiğini düşünmektedirler. Bu davranışın onlar için olumlu bir tutum olduğu gözlemlenmektedir (Genç, 2007). Zorbalar bu tür davranışlardan menfaat sağlamakta ve zorbaca davranışlar sergilerken kurbanlarının acı çekmesinden haz duyarlar (Kapıcı, 2004).

Okullarda yaşanan zorbalık olayları genelde öğretmenler tarafından şahit olunmadan meydana gelen davranışlardır. Öğretmenler bu durumu genellikle sonradan öğrenmektedirler. En son duyanlar ise anlatırlarsa anne-babasıdır. Yetişkin bireyler zorbaca davranışları bir çocuk oyunu ya da şakalaşma olarak görme eğilimindedirler. Bu zorbaca davranışların ergenler üzerinde travmatik durumlara yol açabileceğini düşünememektedirler (Dölek, Öğrencilerde Zorbaca Davranışların Araştırılması ve Bir Önleyici Program Modeli, 2002).

“Hoover ve Oliver tarafından, zorbalığ a uğ ramanın temel sebepleri ile ilgili yapılan bir araştırmada şu sonuçlar elde edilmiştir” (Akt: (Çayırdağ, 2006)).

Tablo 3. Zorbalığ a Uğ rama Sebepleri

Öncelik Sırası	Erkekler	Kızlar
1.	Grupla uyum içerisinde olmamak	Grupla uyum içerisinde olmamak
2.	Fiziksel olarak güçsüz olmak	Çirkin olmak (yüz güzelliğinin fazla etkileyici olmaması)
3.	Huysuz bir karaktere sahip olmak	Sık sık ağlamak ve fazla duygusal olmak
4.	Arkadaşlarının olmaması, antisosyal olmak	Aşırı şişman olmak
5.	Kıyafetler	Notlarının diğ er arkadaşlarından daha iyi olması (ders başarısı)

“McCabe ve Martin’e göre ise zorbalığın sebepleri”:

1. Yetiştirilme ortamı (aile üyeleri arasındaki ilişki, aile ortamı)
2. Sosyal nedenler (mahalle, kitle iletişim araçları, yetiştiği yer)
3. Okul ortamı (okul başarısının getirdiği yarış ortamı, idareci- öğretmen yaklaşımı)
4. Arkadaş ortamı (okul arkadaşlıkları, çeteleşme) olarak sıralanabilir (Akt: (Tatlılıoğlu, Okullarda Şiddet ve Zorbalık: Risk Faktörleri, Koruma, Önleme ve Müdahale Hizmetleri: Konya Örneği, 2016)).

Akran zorbalığını belirlemenin en iyi yolu öğrencilerle yüz yüze görüşmektir. Çünkü zorbalığa maruz kalan öğrenciler uğradığı zorbaca davranışı toplum içinde itiraf etmekten çekinmektedirler. Bu durumun nedeni mağdura zarar veren zorbanın haberdar olarak daha fazla zorbalık yapmasından duyulan kaygıdır (Açıkgöz, 2017).

1.4 AKRAN ZORBALIĞININ TÜRLERİ

Zorba davranışlar kapsamına birçok davranış girmektedir. Alanyazın incelendiğinde farklı biçimlerde zorbalık türlerine rastlanmaktadır (Acar, 2009). Zorbalık doğrudan ve dolaylı olarak ikiye ayrılmaktadır.

Doğrudan zorbalık, “kurbana açık saldırı” olarak tanımlanırken dolaylı zorbalık “ilişkisel zorbalık” olarak tanımlanmaktadır. Örneğin bir grup tarafından dışlanan, görmezden gelinen, yok sayılmaya çalışılan kişiler ilişkisel zorbalık mağduru olmaktadır. Daha sonra üçüncü bir kategori olarak doğrudan sözel saldırganlık eklenmiştir., istismar etme, azarlama, isim takma, ve suçlama şeklinde benzeri davranış türüdür (Gökler, İlköğretim Öğrencilerinde Akran Zorbalığının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, 2007).

En sık rastlanan zorbalık davranışları olarak, lakap takma, dalga geçme, fiziksel şiddet ve cinsel içerikli cümleler kurma sayılabilir. Ayrıca, zorbalık davranışlarının en çok okul bahçesinde gözlemlenmektedir.

Doğrudan zorbalık, daha çok fiziksel ve sözel saldırı davranışları içermektedir. Dolaylı zorbalık, kasıtlı olarak yalnız bırakma, dışlama gibi davranışları içermektedir. Fiziksel zorbalığın içinde; vurmak, tükürmek, tekmelemek, çelme takmak gibi

davranışlar bulunurken sözel zorbalıkta; isim takma, alay etme, küçük düşürme, hakaret etme, küfür etme gibi davranışlar yer almaktadır. Dolaylı zorbalık da sosyal-ilişkisel zorbalık olarak tanımlanabilmektedir. Arkadaşlık ilişkilerinde gruptan dışlamak, görmezden gelmek gibi duygusal anlamda yapılan zorbalık davranışlarını içermektedir. Bağırarak, isim takmak, suçlamak gibi davranışlar ise doğrudan sözel saldırgan davranış olarak tanımlanmaktadır (Karataş, 2011).

Zorbalık, zorba, kurban ve seyirciler olarak üç gruptan oluşmaktadır. Bu grubun %70-80'lik bölümünü ne zorba ne de kurban olan seyirciler oluşturmaktadır. Bu grup zorbalığa tanıklık ederler ve kurbanların çaresizlik duygusunu paylaşırlar.

Kurbanların özgüven eksikliği açık bir şekilde gözlemlenebilirken seyircilerde bu durum net bir şekilde gözlemlenememektedir (Carney, 2000). Kimi zaman ise seyirciler sessiz kalarak zorbayı desteklemektedirler (Juvonen, 2003).

Ken Rigby, Olweus'un zorbalık türlerini biraz daha genişleterek doğrudan ve dolaylı zorbalığı fiziksel, sözel ve sözel olmayan zorbaca davranışlar olarak aşağıdaki tabloyu oluşturmuştur (Dölek, Öğrencilerde Zorbaca Davranışların Araştırılması ve Bir Önleyici Program Modeli, 2002).

Tablo 4. Zorbalık Biçimlerinin Sınıflandırılması

	Zorbalık Biçimleri	
	Doğrudan	Dolaylı
Fiziksel	Vurma İtme Tükürme Taş atma	Bir başka kişinin bir kişiyi dövmesini sağlamak
Sözel	Sözlü hakaretler İsim takma Tehdit	Bir başka kişiyi birisine hakaret etmesi için ikna etme
Sözel Olmayan	Tehdit edici ve küçültücü el hareketleri veya yüz mimikleri	Eşyalarını saklama, bir grup veya etkinlikten bilerek dışlama

Rigby, zorbalığı kötü zorbalık ve kötü niyetli olmayan zorbalık olarak iki şekilde inceler. Kötü niyetli olmayan zorbalıkta yapılan davranışın niyetinin önemli olduğunu vurgular ve zorbalığın hiçbir zaman kötü niyetle başlamadığını savunur. Bazen kişi karşısındakine yaptığı davranışın olumsuz etkilerinin olabileceği düşüncesinin farkında

olmadan sadece iyilik yaptığını zanneder. Kötü zorbalıkta kişi yaptığı davranışın olumsuz sonuçlarının farkındadır. Bilinçli olarak zarar verir (Çağırğan, 2014).

Bu zorbalığın en korkunç tarafı da kötü niyet taşınmasıdır. Kötü zorbalık yedi unsur içerir (Dölek, Öğrencilerde Zorbaca Davranışların Araştırılması ve Bir Önleyici Program Modeli, 2002);

1. Başlarken can yakma niyeti olması
2. Bu niyetinin eyleme dönüşmesi
3. Karşısındakinin yara alması
4. Daha güçlü bir gruptan ya da bir kişiden güçsüz olana yönelik olması
5. Yaptığı davranışın geçerli bir nedenini olmaması
6. Sürekliliğinin olması
7. Bariz bir şekilde keyif alması

Zorbalığa maruz kalan ergenlerin psikolojik açıdan daha hassas oldukları gözlemlenmektedir (Craig ve Pepler, 2003).

Bununla birlikte zorbalığa maruz kalan çocuklar, diğer akran gruplarına göre özgüven noktasında eksiklik, kaygı düzeylerinde düşüklük ve psikolojik desteğe gereksinin duydukları gözlemlenmektedir (Craig, 1998).

Zorbalığa uğrayan çocuklar bunun etkilerini hayatlarının ilerleyen dönemlerinden de hissetmektedirler. Bununla birlikte zorbalıktan sadece kurban değil zorba da etkilenebilmektedir (Farrington, 1993; akt: Ahmed, ve Braithwaite, 2004)

Genel olarak zorbalık; fiziksel, sözel ve sözel olmayan (duygusal) olarak üç başlık altında toplanabilmesine rağmen tablo 5'te zorbalığın diğer türleri de söz konusudur (Koç, 2006).

Tablo 5. Zorbalık Türleri

Kategoriler	Biçimler
Sözel zorbalık	Sürekli olarak kızdırma, isim takma, alay etme, tehditler ve dedikodu yayma.
Fiziksel zorbalık	İtme, çimdik atma, yumruklama, tekme atma ve silah kullanma.
Duygusal dolaylı) zorbalık	Dışlama (sen benimle oynamıyorsun), alay konusu etme ya da utandırma.
Başkasına ait bir şeyi alma zorbalığı	Birisini cebindeki para, şeker ya da değerli bir şeyleri vermeye zorlama.
Saklama zorbalığı	Elbise, kitap, oyuncak ve para gibi değerli şeylerin kaybolması.
İrkçi zorbalık	Bireyin etnik kökeni, elbisesi, beden yapısı, şivesi ile alay etme, ırkçı duvar yazıları yazma ya da hareketlerde bulunma.
Davranış zorbalığı	Yumruk gösterme, yüz ekşitme, fiziksel rahatsızlığını göstermek için iki parmağını ağızına sokma, bazen birisine kötü bakmak için iki parmağını havaya kaldırmak.
Bozucu zorbalık	Sınıftaki çalışmaların ve ev ödevlerinin üzerini karalamak ya da oynanan bir oyunu bozmak.
Cinsel zorbalık	İstenmeyen fiziksel temas (cinsel tacizde bulunmak) ya da küfür niteliğindeki ifadeler ve hareketlerde bulunmak.

Literatür araştırmalarında çok fazla değinilmeyen diğer bir zorbalık türü de sanal zorbalıktır. Oldukça yeni bir zorbalık türü olarak karşımıza çıkan sanal zorbalık, diğer zorbalık türleri gibi tahrip edici olabilmekte ve genellikle lise çağındaki gençleri etkilemektedir (Genç, 2007).

Zorbalık üzerine araştırma yapanlar üç tip zorbalıktan söz etmektedirler: sosyal dışlama, fiziksel ve sözel zorbalık (Olweus, 1993).

Fiziksel ve sözel zorbalık doğrudan zorbalık içinde yer alırken, sosyal dışlama dolaylı zorbalık olarak nitelendirilmektedir. Dedikodu yapmak, istenileni yapmadığı takdirde gruptan dışlamak, tehdit etmek gibi davranışlar dolaylı zorbalık grubuna girmektedir (Crick ve Bigbee, 1998).

Bunun yanı sıra, zorbalık, sadece okullarda değil aynı zamanda üniversitelerde, iş ortamlarında ve diğer çeşitli kurumlarda da karşımıza çıkmaktadır(Craig ve Pepler, 2003; Seals ve Young, 2003).

“Yapılan çalışmalardan birinde, yaşlara göre, zorbalık ve kurbanlık kavramlarının anlaşılmasında/ değerlendirilmesinde bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. On dört ülkeden 1245 öğrencinin katıldığı bu araştırmada, 8 yaşındakilerin yalnızca saldırgan olan ve olmayan davranışları ayırt edebildikleri görülürken, 14 yaşındakilerin kavga etmeyle bedensel zorbalığı ve sözel zorbalıkla sosyal dışlamayı ayırt edebildikleri görülmektedir” (Smith, Cowie, Olafssen ve Liefoghe, 2002).

Pişkin (2002), zorbalıkla ilgili çalışmasında zorbalığın tanımlarını şu şekilde yapmıştır:

- a) Zorbalık, isteyerek ve kasten yapılan ve kurbanı fiziksel, sosyal ya da psikolojik zarar veren davranışların bütünüdür,
- b) Zorbalığın tekrarlanabilir özelliği vardır,
- c) Kurban zorbaya karşı savunmasız durumdadır,
- d) Zorba davranışlar hem bireysel hem de grupla gerçekleştirilebileceği gibi, kurbanlar da bu davranışlardan bireysel ya da grup olarak etkilenebilirler,
- e) Zorbalar, bu davranışlarının sonucunda kendilerine çıkar sağlayabilirler.

Türkiye’de zorbalıkla ilgili yapılan araştırmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Yıldırım’ın (2001) yaptığı bir çalışmada; 8 ve 11 yaş gruplarındaki çocuklarda zorbalık, popülerite ve aile ortamı arasındaki ilişkilere dayanmaktadır. Çocuklar; zorba, kurban, zorba-kurban ve kontrol grubu olmak üzere dört farklı gruba ayrıldıktan sonra, buldukları aile ortamı ve farklı sosyometrik değerlendirmeler açısından karşılaştırılmıştır. Aile ortamı değişkeni olarak incelendiğinde gruplar arasında farklılık bulunmamıştır. İş birliği yapma, kavga etme, rahatsız etme, liderlik ve çekingenlik gibi davranış özellikleri açısından ise gruplar arasında farklılıklar ortaya çıkmıştır.

“Temel amacı aile içinde çocuğa yönelik şiddetin görülme sıklığını saptamak olan bir başka çalışmada, ilköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerine anket aracılığıyla ulaşılmıştır. Bu öğrencilere -ne sıklıkta ve kimler tarafından- fiziksel şiddete maruz kaldıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %74’ü hayatlarında en azından bir kez fiziksel şiddete maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Bu öğrencilerden %23’ü babalarının, %20’si

arkadaşlarının, %16'sı annelerinin ve %14'ü ise öğretmenlerinin kendilerine fiziksel şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir“(Deveci ve Açıık, 2002).

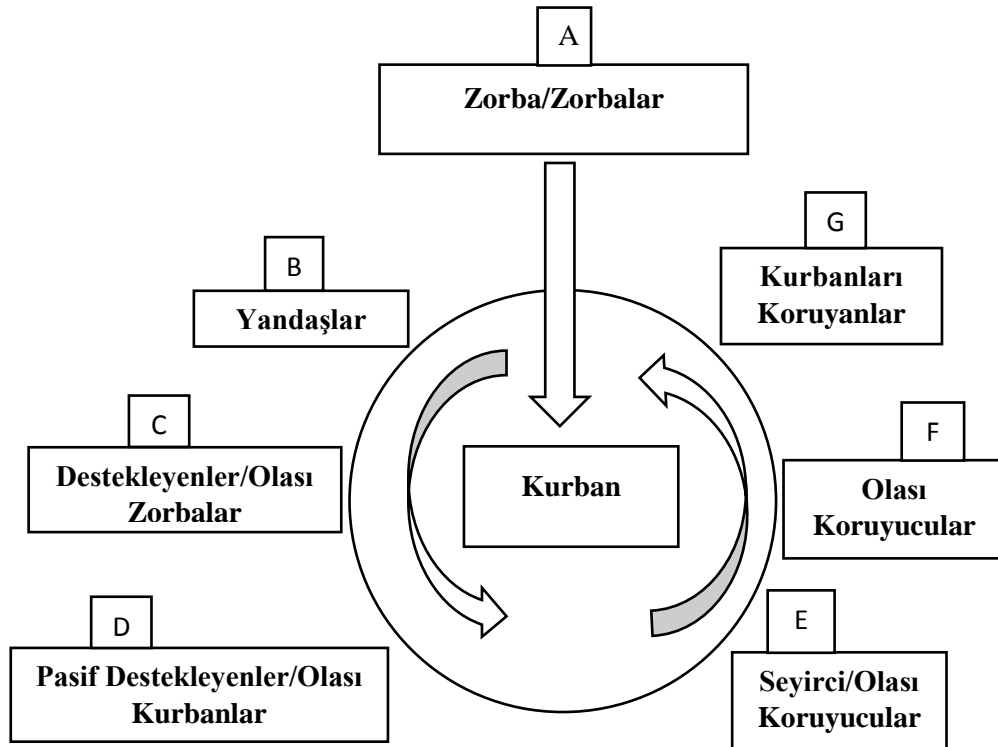
1.5. AKRAN ZORBALIĞI ROLLERİ

Akran zorbalığında genellikle dört statüden bahsedilmektedir. Zorba, kurban, zorba-kurban, karışmayalar yani seyirciler. Karşı tarafa saldırıda bulunan bireyler zorba, savunmasız ve devamlı acı çeken kişiler kurban, başkalarına hem saldırıda bulunan hem de bu saldırılara maruz kalan kişiler zorba-kurban, bunlar karşısında hiçbir şey yapmayan, müdahale etmeyenler seyirciler-karışmayanlardır (Özen, 2012).

Zorbalarda şiddet eylemleri ve başkalarını rahatsız etme özellikleri yüksek çıkarken, kurbanlarda ise çekingenlik özelliklerinin daha fazla olduğu bulunmuştur. Zorbalar en az sevilen grupta yer alırken kurbanlar onlara göre daha fazla sevilen çocuklar olarak değerlendirilmektedirler (Çınkır ve Karaman-Kepekçi, 2003).

Akran zorbalığında roller her an değişebilmektedir. Zorbaliğa maruz kalmış kurbanlar başka bir yerde kendilerine kurban seçip zorbalık rolüne girebiliyorken; bu zorbaca davranışlara maruz kalmayan ama destekleyenler de yeni zorbalar olarak ortaya çıkabilmektedir. Zorbalık sürecinde ortaya çıkan rolleri Olweus tablo 6'da gösterilmiştir (Dilmaç, 2014).

Şekil 2. Zorbalık Sürecinde Ortaya Çıkan Roller



1.3.1 Zorbalar

Kendinden daha güçsüz kişilere fiziksel ya da psikolojik olarak sürekli ve kasıtlı davranışlarla rahatsızlık veren kişiye zorba denir (Ünalı, 2017).

Zorbalar genellikle şiddet araçlarını daha fazla kullanırlar ve şiddete karşı daha olumlu tutumlara sahiptirler. Zorbaların kurbanlarına karşı otokontrolleri zayıftır, tepkisel davranırlar ve empati düzeyleri çok düşüktür. Kendi saldırganlık düzeylerinin farkında değildirler ve kendilerine karşı bakışları olumludur (Gökler, İlköğretim Öğrencilerinde Akran Zorbalığının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, 2007).

Zorbaca davranışlarda bulunan çocukların anne-babaları hakkında yapılan bazı çalışmalara göre; zorbalar sert disiplin teknikleri ve bedensel ceza alarak yetiştirilmişlerdir (Corney & Merrill, 2001).

Zorbalar öfke dolu, saldırgan, atak ve genellikle popüler kişilerdir. Olweus (1980) anne ve babaların kullandığı saldırgan disiplin tekniklerinin ve ailelerin saldırgan davranışlara gösterdiği esnekliğin çocuklarda da saldırgan davranışın ortaya çıkma olasılığını arttırdığını savunmuştur (Akt: Bidwell, 1997).

Bernstein ve Watson (1997) anne-babaların, çocuklarının tepkisel ve baskın karakterlerine ek olarak model olma yoluyla saldırgan davranışın artmasına neden olduklarını öne sürmüştür. Aynı zamanda bu yazarlar zorbaların duygudaşlık (empatik) gücünün çok zayıf olduğunu bulmuştur. Corney ve Merrill (2001) zorbaların kendine güvenlerindeki yetersizliği bu yolla telafi etmeye çalıştıklarını söylemiştir. Ayrıca zorbalığın mutsuzluk, okulu sevmeme ve hatta depresyon ile ilişkisi hakkında kanıtlar vardır (Rigby & Slee, 1993: Aktaran: Griffin & Gross, 2004).

Bunun yanı sıra Rigby (1994) iki tür zorbalık olduğunu savunur: Biri saldırgan zorba, ikincisi pasif zorbadır. Pasif zorbanın niyeti kötü olmayabilir ama zorba, bir grubun üyesi olarak kendisini zarar görmekten koruyabileceğini düşünür ve grubun etkin olmayan bir üyesi olur.

1.3.2 Kurbanlar

Kurbanlar, zorbaca davranışlara maruz kalmış kişilerdir. Pasif ve kışkırtıcı kurbanlar olarak sınıflandıran Olweus; pasif kurbanları değersiz ve bireysel olarak güvensiz kişiler olarak tasnif etmiştir. Bu kurbanlar aynı zamanda boyun eğen kurbanlar olarak adlandırılırken, sinirli ve duyarlı bir yüz ifadeleri vardır. Kışkırtıcı kurbanlar ise; pasif kurbanların aksine çabuk sinirlenen, hızlı tepki veren, savunmaya geçen ve kavgayı başlatan davranışlar da bulunan kurbanlardır (Karataş, 2011).

Kurbanlar arkadaş edinmede büyük güçlükler yaşamaktadır. Sosyal ve duygusal uyumları zayıf olduğu için genellikle okulda dışlanırlar ve yalnız gezerler (Çağırın, 2014).

Kurbanların fiziksel olarak zayıf, kendine güvenlerinin düşük, diğer çocuklardan daha duyarlı, kaygılı, mutsuz ve çekingen olduğuna inanılır (Marano, 1995).

Literatüre bakıldığında; zorbalık kavramında iki tür kurbandan söz edilir. Birincisi pasif kurbanların içinde utangaç, duyarlı, güvensiz ve aşırı korunmuş çocuklar yer alırken, zorbalığa ağlayarak ya da kaçınarak tepki veren çocuklar bu durumdan daha çok etkilenirler.

1.3.3 Zorbalar-Kurbanlar

Zorbaca davranışlara maruz kalan aynı zamanda bu tür davranışları uygulayan kişiler, zorba-kurban statüsü altında yer almaktadır (Özen, 2012). Zorbaliğa maruz kalan (kurban) aynı zamanda potansiyel zorba olarak kabul edilebilir.

Zorba-kurbanlar, kendileri zorbalığa maruz kalmalarına rağmen kendinden daha güçsüz olan akranlarına karşı saldırganlaşan kurbanlardır (Satan, İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorba Davranış Eğilimlerinin Okul Türü vbe Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler ile İlişkisi, 2006).

Kışkırtıcı kurbanlar çok tanınmazlar. Bunlar saldırgan davranışlarda bulunurlar. Genellikle ergen güçlü olan akranları tarafından zorbalığa maruz bırakılırken, kendinden daha güçsüz olanlara ise zorbalık yapmaktadırlar. Bazen etraflarındakileri o kadar çok kışkırtırlar ki öğretmenleri bile onların zorbalığa uğramayı hak ettiğini düşünür ve gerçek kurban olarak görmezler (Olweus, 1994).

Bununla birlikte zorba-kurban olarak da bilinen kışkırtıcı kurbanlar sevilmezler ve diğer kurbanlara oranla büyük riske sahip olarak kabul edilirler. Zorba-kurbanlar, genellikle aşırı hareketlidirler. Dikkat sorunları vardır, sınırlarına hakim olamayan, çabuk sinirlenen, genellikle öfkeli ve aceleci olurlar (Dilmaç, 2014).

1.3.4 İzleyiciler

Zorbalıkta izleyici kavramını ilk kez ortaya atan Salmivalli ve arkadaşlarıdır. Zorbalık döngüsünde sadece zorba ve kurban yoktur, döngüde olan bütün kişilerin rolü vardır. Bu gruptaki öğrenciler zorbalığın önüne geçilmesinde yaşamsal öneme sahiptir. Bu öğrenciler Okuldaki öğrenciler zorbalığın okul tarafından kabul edilen bir davranış olduğunu düşünmektedirler. Okuldaki yetişkinlerin bu zorbalığı durdurmadığını ya da durduramadığını düşünür. Zorbalığa farklı rollerle de katılabilir. İzleyici olan öğrencileri de iki gruba ayırabiliriz. Zorbalığı durdurmaya çalışanlar ve zorbalığı önlemek için hiçbir şey yapmayanlar (Dilmaç, 2014).

1.6. ZORBALIĞIN NEDENLERİ

Zorbaca davranışların altında yatan nedenlerle alakalı olarak deneysel bulgulara göre; zorbalılar, sahip oldukları egemenlik ihtiyaçları nedeniyle diğer öğrencileri baskı altına almaktan ve kontrol etmekten keyif almaktadırlar (Bolat, Şahin, & Baloğlu, 2011).

Bazı ergenlerin sıklıkla maruz kaldığı ve zorbalığın hedefi olduğu bilinmektedir. Bu tür zorbaca davranışların nedenini belirlemeye çalışırken cinsiyet, fiziksel görünüş, yaş, diğerlerinden farklı olma, zorbaya ilişkin tutum ve inançlar gibi bireysel özelliklerden söz etmek gerekir (Özen, 2012).

Akran zorbalığını belirlemenin en önemli ve etkili yöntemi yüz yüze görüşme yapmaktır. Bu davranışlara maruz kalan ergenler toplum içerisinde bunu dile getirmekten çekinmektedirler. İlişkisel zorbalıkla sözel zorbalığı belirlemek zordur. Maruz kaldıkları zorbalıktan bahsetmek istemeyen öğrenciler olduğu gibi fiziksel zorbalığa maruz kaldıklarının farkında olmayan öğrenciler de vardır (Açıkgöz, 2017).

1.7. AKRAN ZORBALIĞININ SONUÇLARI

Akran zorbalığı hem uygulayan (zorba) hem de maruz kalan (kurban) için ciddi bir yıkım ve şiddet oluşturmaktadır. Okuldaki zorbalık ergenler üzerinde yıkıcı bir etki oluşturmakla birlikte bu zorbalık, saldırgan davranışları da beraberinde getirmektedir. Zorbaca davranışlar olumsuz olsa da sosyal etkileşimin bir şeklidir. Tekrarlanan zorbaca davranışlar; zorbalığa maruz kalan (kurban) ya da uygulayan endişeli çocuklarda sosyal etkileşimin seviyesini yükseltirken risk taşımaktadır (Satan, İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorba Davranış Eğilimlerinin Okul Türü Ve Bazı Sosyo Demografik Değişkenler İle İlişkisi, 2006).

Okulda maruz kalınan zorbalığın öğrenciler üzerinde endişe ve korku bırakmasını düşünmek mantıklı olur. Zorbaliğa uğradıkları çevre okul olduğundan dolayı okulu sevmeme, okula gitmek istememe, okuldan kaçma gibi tepkiler verebilmektedir. Bu davranışlara maruz kalan öğrencilerin genellikle gruptan dışlanarak yalnızlaştırıldığı bilinmektedir (Pişkin, 2002).

1.8. ARAŞTIRMANIN AMACI

Zorbalık, saldırganlığın bir alt türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Temelde bir güç göstergesi olan zorbalık, kendini çeşitli biçimlerde göstermektedir. Okullarda karşımıza çıkan akran zorbalığı, öğrenciler arasında gerçekleşen bir davranış türüdür. Akran zorbalığı; öğrencilerin birbirlerine karşı, karşılıklı olarak yaptığı genelde gücün hâkim olduğu ve sürekli gerçekleştirilen bir davranış türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Akran zorbalığının zorbalık yapan ve zorbalığa maruz kalan öğrenci üzerinde olumsuz etkiler bıraktığı bilinmektedir. Bu araştırmanın amacı lise düzeyinde öğrenim gören ergenlerin zorbalık yapma ve zorbalığa uğrama düzeylerini etkileyen faktörleri belirlemektir.

1.9. PROBLEM

Bu araştırmada “10. ve 11. sınıf öğrencilerinin akran zorbalığına uğrama, akran zorbalığı yapma düzeyleri nasıl bir dağılım göstermektedir? 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin akran zorbalığı yapma, akran zorbalığına uğrama düzeylerinin sınıf düzeyine ve cinsiyete göre nasıl bir dağılım göstermektedir? 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin akran zorbalığı yapma, akran zorbalığına uğrama düzeylerinin demografik faktörler açısından nasıl bir farklılık göstermektedir?” sorularına cevap aranmıştır.

Yukarıda tanımlanan problemlere cevap aramak amacı ile aşağıdaki alt problemler oluşturulmuştur.

- a. 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin sınıf düzeyine göre Akran Zorbalığı Belirleme Anketinden elde edilecek Zorba-Kurban ölçümleri istatistiksel olarak farklılık göstermekte midir?
- b. 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre Akran Zorbalığı Belirleme Anketinden elde edilecek Zorba-Kurban ölçümleri istatistiksel olarak farklılık göstermekte midir?

1.10. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çocuklar doğdukları andan itibaren sosyal etkileşimin içindedirler. Bu etkileşim; önce anne ve baba ile başlar, devamında akrabalar olarak devam eder. Çocuk okul çağına geldiğinde anne, baba ve akrabalarının dışında, yani yaşam alanının dışında okul çevresiyle etkileşime girmeye başlar. Öncesinde anne, baba ve akrabalarıyla olan ilişkilerinin yerini artık akranları almaya başlar. Birey, gelişim dönemlerinin en önemlisi olan ergenlik dönemine girmesiyle birlikte sosyal çevresine uyum sağlama, sosyal çevresinde kabul görme, duygu değişimleri, kimlik bunalımları, fiziksel ve biyolojik değişimler, yeterlilik ve yetersizlik gibi olumlu olumsuz durumlarla karşılaşmaktadır.

Bu dönemde öğrenciler kimlik arayışındadırlar. Bu sebeple akran gruplarına dahil olma, akranları tarafından kabul görme istekleri davranışlarını etkilemektedir. Akranlarına karşı sözel olarak kusurlarıyla alay etme, tehdit etme, isim takma, psikolojik olarak ters ters bakma, eşyalarını saklama, sosyal olarak dışlama gruba dahil etmeme ya da fiziksel olarak itme, vurma, tükürme gibi davranışlarda bulunurlar. Bir davranışın

zorbalık sayılabilmesi için olumsuz davranışlarda süreklilik görülmesi önemlidir. Bu araştırma lise düzeyinde öğrenim gören ergenlerin zorbalık yapma ve zorbalığa uğrama düzeylerini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla önem taşımaktadır.

1.11. SAYILTILAR

Araştırmaya katılan öğrenciler uygulanan veri toplama araçlarını (Akran Zorbalığı Belirleme Anketi, Demografik Formu) içtenlikle ve doğru olarak yanıtlamışlardır. Veri toplama araçları ölçtükleri özellikler açısından geçerli ve güvenilirlerdir.

1.12. SINIRLILIKLAR

1. Bu çalışmanın örneklemini İstanbul Zeytinburnu ilçesindeki okul başarı düzeyi orta derece olan bir lisenin 10. ve 11. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.
2. Çalışmaya katılacak öğrenciler uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiştir.
3. Cinsiyet, kardeş sayısı, yaş, sınıf düzeyi, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu bağımsız değişkenlerdir.
4. Bu çalışmada veri toplama tekniği olarak veri toplama araçları anket şeklinde yüz yüze ve sınıf ortamında uygulanacaktır. Gözlem, mülakat gibi teknikler uygulanmayacaktır.
5. Öğrenciler arasındaki zorbalık davranışlarını ölçmeye yönelik veriler, çalışmada kullanılacak olan ölçekteki sorular öğrencilerce verilen cevaplarla sınırlıdır.
6. Çalışmaya ruhsal bozukluğu tanısı olan öğrenciler dahil edilmeyecektir.

1.13. TANIMLAR

Zorbalık: Valerie Besag, zorbalığı “Güçlü durumdaki kişi veya kişilerin kendi kazançları veya keyifleri için, o durumda karşı koyma gücü olmayanlara karşı sıkıntı vermek amacıyla fiziksel, psikolojik, sosyal veya sözel olarak tekrarlanan saldırı.” olarak tanımlamıştır.

Zorba: Fiziksel, sözel, sosyal ve psikolojik saldırıda bulunan, rahatsız etmeyi amaçlayan ve bundan zevk alan birey olarak ifade edilmektedir.

Kurban (Mağdur): Zorba davranışlara maruz kalan veya hedef olan kişidir. Olweus kurbanı (mağdur kişiyi), “Zorbaca davranışlara maruz kalıp bu davranışlardan zarar gören ve zorbalığa karşı koyamayan kişilerdir.” şeklinde tanımlamıştır.

Akran Zorbalığı: Öğrencilerin birbirlerine karşı, karşılıklı olarak yaptığı genelde gücün hâkim olduğu ve sürekli gerçekleştirilen bir davranış türüdür.

2. BÖLÜM: MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırmada, İstanbul ili Zeytinburnu ilçesinde yetkili makamlarca araştırma için bir lisede, okul içinde gerçekleşen akran zorbalığına maruz kalma olgusuna ilişkin var olan durumu ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada "tarama modeli" kullanılarak mevcut durumun tespit edilmesi amacıyla hizmet edecek araştırmaya uygun veri toplama araçları kullanılmıştır.

2.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Bu araştırmanın örneklemini İstanbul Zeytinburnu ilçesindeki herhangi bir lisenin 10. ve 11. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Veri toplama araçlarının uygulanacağı lise okul başarı düzeyi orta olması amaçlı örneklem yöntemiyle seçilecektir. Öğrenciler ise uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Bu araştırmada lise öğrencilerinde arkadaşları tarafından zorbalığa uğrama düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilecektir. Veriler ilgili izinler alındıktan sonra, araştırmacı tarafından belirlenen lisede 10. ve 11. sınıf öğrencilerine ölçekler uygulanarak toplanacaktır. Veri toplama amacı ile, araştırmacı tarafından geliştirilecek olan **“Demografik Bilgi Formu, Aydınlatılmış Onam Formu** ile Ayas, T. ve Pişkin, M. (2015) tarafından geliştirilen **Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği Ergen Formu’ndan”** yararlanılarak oluşturulan Akran Zorbalığı Belirleme Anketi kullanılacaktır. Ölçekler anket şeklinde yüz yüze uygulanarak veriler toplanacaktır. Verilerin istatistiksel analizleri SPSS paket programında uygun testler kullanılarak yapılacaktır.

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Lise öğrencilerinin akran zorbalığına maruz kalmalarını belirlemek amacıyla Tuncay Ayas ve Metin Pişkin tarafından 2015 yılında geliştirilen “Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği Ergen Formu”ndan yararlanılarak oluşturulan Akran Zorbalığı Belirleme Anketi ile araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Sosyodemografik Veri Formu” kullanılmıştır. Veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler ayrıntılı olarak aşağıda yer almaktadır.

2.3.1 Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği

Bu form Tuncay Ayas ve Metin Pişkin tarafından 2015 yılında geliştirilmiştir. Okullarda ergen akran grupları arasında olan zorba davranışlarda bulunan “zorba” ve bu davranışlara maruz kalan “kurban” öğrencileri belirlemek amacıyla geliştirilmiştir.

Literatürde tanımlanan zorbalık kavramında bahsedilen zorba – kurban boyutunun 6 alt yapısı doğrultusunda madde havuzu oluşturulmuştur. Bu maddeler Psikolojik danışma ve rehberlik ile ölçme değerlendirme alanındaki uzmanların görüşlerine sunulmuş ve öneriler doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılarak ölçek formu oluşturulmuştur (Ayas & Pişkin, 2015). Bu ölçekler akranlarına “zorbalık yapan” ve “zorbalığa uğrayan (kurban)” öğrencileri belirlemek amacıyla toplam 53 madde ve altı faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenirliği için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin kurban boyutunun iç tutarlık kat sayısı .93 olarak bulunmuştur. Ölçeğin zorba boyutunun iç tutarlık kat sayısı ise .92 olarak bulunmuştur (Ayas & Pişkin, 2015). Bu ölçekten örnek alınarak Akran Zorbalığı Belirleme anketi oluşturulmuştur.

2.3.2 Sosyodemografik Formu

Sosyodemografik veri formunun kullanım amacı uygulanan anketlere katkı sağlayan öğrenciler hakkında detaylı bilgi edinmektir. Uygulanacak formları pekiştirmek, istenilen verileri tamamlamak üzere sorular oluşturulmuştur. Yaş, cinsiyet, ebeveyn medeni durumu ve benzeri bilgilere bu şekilde ulaşılmaktadır.

2.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Bu araştırmada öncelikle İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden uygulamaları yapmak üzere yazılı olarak izin alınmıştır. İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü onay verdikten sonra okul müdürünün izin verdiği gün ve saatlerde, derse giren öğretmene bilgi verilerek uygulamalar yapılmıştır. Uygulama öncesinde öğrencilerin ailelerine çalışmaya katılmaları ile ilgili Veli Onam formu verilerek onamları alınmıştır.

2.5. VERİLERİN ANALİZİ

İstatistik analizler IBM SPSS versiyon 21.0 (IBM Corp. Released 2012. Armonk, NY, USA) paket programı ile yapıldı. Tanımlayıcı istatistikler ortalama, standart sapma, ortanca, en küçük, en büyük, frekans, yüzde olarak verildi. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi ile değerlendirildi. Sürekli değişkenlere ait gruplar arası karşılaştırmalar bağımsız gruplarda (Student) t testi ve tek yönlü varyans analizi ile yapıldı. Değerşkenler arasındaki doğrusal ilişki Pearson korelasyon testi ile değerlendirildi. İstatistiksel önemlilik için $p < 0,05$ değeri kabul edildi.

3. BÖLÜM: BULGULAR ve YORUM

Katılımcıların yaş ortalaması $15,8\pm 0,6$ yıldır (ortanca=16, en küçük=15, en büyük=17). Çalışma grubunda kadınların payı %56,9'dur. Öğrencilerden sadece 2'si engelli olup, 11.sınıf öğrencilerinin payı %53,3'tür. Kardeş sayısına göre 2 kardeş %50,6 ile, ailede kaçınıcı çocuk olma durumunda ise ilk çocuk olma %44,0 ile en büyük gruplardır. Ayrıntılar Tablo-1'de sunulmuştur.

Tablo 3.1. Katılımcıların Bazı Sosyodemografik Özelliklere Göre Dağılımı

Özellik	n	%
Cinsiyet		
Kadın	251	56,9
Erkek	190	43,1
Sınıfı		
10.sınıf	206	46,7
11.Sınıf	235	53,3
Engel Durumu		
Yok	439	99,5
Fiziksel engelli	2	0,5
Kardeş Sayısı		
1	39	8,8
2	223	50,6
3	115	26,1
4	47	10,7
5	7	1,6
6	9	2,0
7	1	0,2
Ailede Kaçınıcı Çocuk		
1	194	44,0
2	169	38,3
3	53	12,0
4	18	4,1
5	5	1,1
6	2	0,5

Öğrenciler arasında annesi vefat eden 1, babası vefat eden 7 çocuk bulunmuştur. Ebeveynlerin %91,4'ü evlidir. Annenin eğitim durumuna göre %35,8 ile, babanın eğitim durumuna göre %40,6 ile lise mezunları en kalabalık gruplardır. Ayrıntılar Tablo-2'de sunulmuştur.

Tablo 3.2. Katılımcıların Ebeveynlerine Ait Bazı Özelliklerin Dağılımı

Özellik	n	%
Annenin Hayatta Olma Durumu		
Evet	440	99,8
Hayır	1	0,2
Babanın Hayatta Olma Durumu		
Evet	434	98,4
Hayır	7	1,6
Ebeveynlerin Medeni durumu		
Evli	403	91,4
Boşanmış	30	6,8
Ebeveynlerden biri yaşamıyor	8	1,8
Anne Eğitim Durumu		
Okur Yazar Değil	6	1,4
Okur Yazar	8	1,8
İlkokul Mezunu	104	23,6
Ortaokul Mezunu	110	24,9
Lise Mezunu	158	35,8
Üniversite Mezunu	47	10,7
Yüksek Lisans Mezunu	7	1,6
Doktora Mezunu	1	0,2
Baba Eğitim Durumu		
Okur Yazar	4	0,9
İlkokul Mezunu	71	16,1
Ortaokul Mezunu	118	26,8
Lise Mezunu	179	40,6
Üniversite Mezunu	61	13,8
Yüksek Lisans Mezunu	7	1,6
Doktora Mezunu	1	0,2

Öğrencilerden akran zorbalığına maruz kalanlar %14,1, akran zorbalığı uygulayanlar ise %8,6'lık paya sahiptir. Ayrıntılar Tablo-3'te verilmiştir.

Tablo 3.3 Katılımcıların Akran Zorbalığına İlişkin Özelliklerin Dağılımı

Özellik	n	%
Akran Zorbalığına Maruz Kalma		
Evet	62	14,1
Hayır	379	85,9
Akran Zorbalığı Uygulama		
Evet	38	8,6
Hayır	403	91,4

Katılımcıların “Zorbalık Ölçeği” ortalama puanı $189,4 \pm 19,5$ ortanca değer ise 196 bulunmuştur. Ayrıntılar Tablo-4'te sunulmuştur.

Tablo 3.4. Katılımcıların Zorbalık Ölçek Puanına Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama± Standart Sapma	Ortanca	En Küçük-En Büyük
Zorbalık Ölçeği Puanı	$189,4 \pm 19,5$	196	44-205

Katılımcıların “Zorbalık Ölçeği” alt boyutlarına ait tanımlayıcı istatistikleri ise Tablo-5’te verilmiştir.

Tablo 3.5. Katılımcıların Zorbalık Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Alt Boyut Puanı	Ortalama± Standart Sapma	Ortanca	En Küçük-En Büyük
Fiziksel	58,3± 7,8	61	13-65
Sözel	31,5± 4,8	33	7-35
İzolasyon	28,4± 3,5	30	6-30
Söylenti Yayma	23,3± 3,5	25	5-25
Eşyalara Zarar Verme	47,9± 4,7	50	10-50

Cinsiyete göre “zorbalık ölçeği toplam” ve “alt boyut” puanları karşılaştırıldığında “fiziksel” ve “eşyalara zarar verme” alt boyutları ile “toplam ölçek puanı” karşılaştırmalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0,05$). Her 3 puan ortalaması içinde kadınlar erkeklerden istatistiksel olarak anlamlı yüksek puanlara sahiptir. Diğer alt boyut puan karşılaştırmalarında cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Ayrıntılar Tablo-6’da verilmiştir.

Tablo 3.6. Cinsiyetlere Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Ortalama± Standart Sapma	t	P değeri
Fiziksel	Kadın	251	59,7±6,2	4,423	<0,001
	Erkek	190	56,5±9,3		
Sözel	Kadın	251	31,8±4,4	1,475	0,141
	Erkek	190	31,1±5,1		
İzolasyon	Kadın	251	28,3±3,4	-0,529	0,597
	Erkek	190	28,5±3,7		
Söylenti Yayma	Kadın	251	23,4±3,3	0,524	0,600
	Erkek	190	23,2±3,6		
Eşyalara Zarar Verme	Kadın	251	48,4±4,0	2,251	0,025
	Erkek	190	47,3±5,5		
Zorbalık Ölçeği Toplam	Kadın	251	191,6±16,1	2,552	0,011
	Erkek	190	186,6±23,1		

Öğrencinin devam ettiği sınıfa göre “zorbalık ölçeği toplam” ve “alt boyut” puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Ayrıntılar Tablo-7’de verilmiştir.

Tablo 3.7. Öğrencinin Devam Ettiği Sınıfa Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Sınıf	N	Ortalama± Standart Sapma	t	P değeri
Fiziksel	10	206	58,9±7,3	1,365	0,173
	11	235	57,9±8,3		
Sözel	10	206	31,6±4,5	0,348	0,730
	11	235	31,4±5,0		
İzolasyon	10	206	28,2±3,6	-1,044	0,297
	11	235	28,5±3,4		
Söylenti Yayma	10	206	23,2±3,5	-0,687	0,493
	11	235	23,4±3,4		
Eşyalara Zarar Verme	10	206	47,8±4,8	-0,586	0,558
	11	235	48,0±4,6		
Zorbalık Ölçeği Toplam	10	206	189,6±18,9	0,177	0,859
	11	235	189,2±20,1		

Akran zorbalığına maruz kalma durumuna göre “zorbalık ölçeği toplam” ve “alt boyut” puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Tüm karşılaştırmalarda zorbalığa maruz kaldığını beyan eden öğrencilere ait ortalama standart sapma puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı nominal yüksektir. Ayrıntılar Tablo-8’de sunulmuştur.

Tablo 3.8. Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumuna Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Akran Zorbalığına Maruz Kalma	N	Ortalama± Standart Sapma	t	P değeri
Fiziksel	Evet	62	54,3±9,1	- 4,495	<0,001
	Hayır	379	59,0±7,4		
Sözel	Evet	62	27,6±6,1	- 5,702	<0,001
	Hayır	379	32,1±4,2		
İzolasyon	Evet	62	24,9±5,7	- 5,431	<0,001
	Hayır	379	28,9±2,6		
Söylenti Yayma	Evet	62	21,0±5,2	- 4,033	<0,001
	Hayır	379	23,7±2,9		
Eşyalara Zarar Verme	Evet	62	46,4±6,9	- 2,784	0,006
	Hayır	379	48,2±4,2		
Zorbalık Ölçeği Toplam	Evet	62	174,1±27,3	- 4,983	<0,001
	Hayır	379	191,9±16,7		

Akran zorbalığı uygulama durumuna göre “zorbalık ölçeği toplam” ve “alt boyut” puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Tüm karşılaştırmalarda zorbalık uyguladığını beyan eden öğrencilere ait ortalama standart sapma puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı nominal yüksektir. Ayrıntılar Tablo-9’da sunulmuştur.

Tablo 3.9. Akran Zorbalığı Uygulama Durumuna Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Akran Zorbalığı Uygulama	N	Ortalama \pm Standart Sapma	t	P değeri
Fiziksel	Evet	38	54,2 \pm 10,2	- 3,443	0,001
	Hayır	403	58,7 \pm 7,5		
Sözel	Evet	38	29,3 \pm 5,9	- 3,064	0,002
	Hayır	403	31,7 \pm 4,6		
İzolasyon	Evet	38	27,2 \pm 4,8	- 2,128	0,034
	Hayır	403	28,5 \pm 3,3		
Söylenti Yayma	Evet	38	20,9 \pm 5,9	- 2,758	0,009
	Hayır	403	23,5 \pm 3,0		
Eşyalara Zarar Verme	Evet	38	46,3 \pm 7,6	- 2,256	0,025
	Hayır	403	48,1 \pm 4,3		
Zorbalık Ölçeği Toplam	Evet	38	177,8 \pm 28,0	- 2,742	0,009
	Hayır	403	190,5 \pm 18,2		

Ebeveynlerin medeni durumuna göre “zorbalık ölçeği toplam” ve “alt boyut” puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Tüm gözlemlerde “ebeveynlerinden biri yaşamayan” çocuklar en düşük puan ortalamalarına sahip olmakla birlikte gruplar arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Ayrıntılar Tablo-10’da verilmiştir.

Tablo 3.10 Ebeveynlerin Medeni Durumuna Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Ebeveynlerin Medeni Durumu	N	Ortalama± Standart Sapma	F	P değeri
Fiziksel	Evli	403	58,5±7,7		
	Boşanmış	30	56,8±8,2	1,610	0,201
	Ebeveynlerden biri yaşamıyor	8	54,5±11,6		
Sözel	Evli	403	31,6±4,7		
	Boşanmış	30	31,1±5,2	1,777	0,170
	Ebeveynlerden biri yaşamıyor	8	28,5±6,9		
İzolasyon	Evli	403	28,4±3,4		
	Boşanmış	30	28,2±3,2	1,189	0,313
	Ebeveynlerden biri yaşamıyor	8	25,3±6,6		
Söylenti Yayma	Evli	403	23,4±3,4		
	Boşanmış	30	23,2±3,7	2,553	0,097
	Ebeveynlerden biri yaşamıyor	8	20,5±4,5		
Eşyalara Zarar Verme	Evli	403	47,9±4,7		
	Boşanmış	30	48,3±3,2	1,656	0,192
	Ebeveynlerden biri yaşamıyor	8	45,0±7,2		
Zorbalık Ölçeği Toplam	Evli	403	189,8±19,1		
	Boşanmış	30	187,6±19,8	0,842	0,553
	Ebeveynlerden biri yaşamıyor	8	173,8±34,6		

Annenin eğitim durumuna göre “zorbalık ölçeği toplam” ve “alt boyut” puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Ayrıntılar Tablo-11’de verilmiştir.

Tablo 3.11. Annenin Eğitim Durumuna Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Annenin Eğitim Durumu	N	Ortalama± Standart Sapma	F	P değeri
Fiziksel	Okur yazar ve altı	14	58,5±7,5		
	İlkokul	104	58,9±7,0	0,695	0,627
	Ortaokul	110	57,8±8,8		
	Lise	158	57,8±8,1		
	Üniversite	47	59,8±6,1		
	Yüksek lisans/doktora	8	58,9±9,6		
Sözel	Okur yazar ve altı	14	31,5±4,5		
	İlkokul	104	31,8±4,7	1,215	0,301
	Ortaokul	110	31,3±4,7		
	Lise	158	31,0±5,1		
	Üniversite	47	32,5±3,9		
	Yüksek lisans/doktora	8	33,8±1,9		
İzolasyon	Okur yazar ve altı	14	27,9±4,0		
	İlkokul	104	28,5±3,1	0,712	0,614
	Ortaokul	110	28,5±3,4		
	Lise	158	28,0±4,2		
	Üniversite	47	29,0±1,8		
	Yüksek lisans/doktora	8	28,6±1,7		
Söylenti Yayma	Okur yazar ve altı	14	22,9±3,0		

	İlkokul	104	23,8±2,8		
	Ortaokul	110	23,2±4,0		0,210
	Lise	158	22,9±3,9	1,437	
	Üniversite	47	24,1±1,5		
	Yüksek lisans/doktora	8	23,4±3,5		
	Okur yazar ve altı	14	47,5±3,5		
Eşyalara Zarar Verme	İlkokul	104	48,2±4,0		
	Ortaokul	110	48,1±4,3		0,736
	Lise	158	47,4±5,8	0,553	
	Üniversite	47	48,4±3,4		
	Yüksek lisans/doktora	8	48,1±4,9		
	Okur yazar ve altı	14	188,4±18,9		
Zorbalık Ölçeği Toplam	İlkokul	104	191,3±16,7		
	Ortaokul	110	188,8±20,6		0,345
	Lise	158	187,2±20,0	1,127	
	Üniversite	47	193,7±12,4		
	Yüksek lisans/doktora	8	192,8±20,2		

Babanın eğitim durumuna göre “zorbalık ölçeği toplam” ve “alt boyut” puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Ayrıntılar Tablo-12’de verilmiştir.

Tablo 3.12. Babanın Eğitim Durumuna Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Babanın Eğitim Durumu	N	Ortalama± Standart Sapma	F	P değeri
Fiziksel	Okur yazar	4	61,5±5,1		
	İlkokul	71	58,6±6,9	0,437	0,822
	Ortaokul	118	58,2±8,8		
	Lise	179	58,4±8,0		
	Üniversite	61	58,2±6,8		
	Yüksek lisans/doktora	8	55,1±5,4		
Sözel	Okur yazar	4	32,0±3,2		
	İlkokul	71	31,4±4,5	0,239	0,945
	Ortaokul	118	31,2±5,0		
	Lise	179	31,6±4,9		
	Üniversite	61	31,9±3,9		
	Yüksek lisans/doktora	8	31,3±6,2		
İzolasyon	Okur yazar	4	29,3±1,0		
	İlkokul	71	28,3±3,3	0,728	0,603
	Ortaokul	118	28,5±3,6		
	Lise	179	28,5±3,4		
	Üniversite	61	28,0±3,4		
	Yüksek lisans/doktora	8	26,5±6,3		
Söylenti Yayma	Okur yazar	4	24,0±2,0		
	İlkokul	71	23,3±3,1	0,616	0,688
	Ortaokul	118	23,0±4,3		
	Lise	179	23,5±2,9		
	Üniversite	61	23,5±2,9		
	Yüksek lisans/doktora	8	21,8±6,5		
Eşyalara Zarar Verme	Okur yazar	4	49,8±0,5		
	İlkokul	71	48,5±3,1	0,912	0,473
	Ortaokul	118	47,7±5,0		
	Lise	179	48,1±4,4		
	Üniversite	61	47,0±6,4		
	Yüksek lisans/doktora	8	47,6±3,3		
Zorbalık Ölçeği Toplam	Okur yazar	4	196,5±7,5		
	İlkokul	71	190,1±15,4	0,443	0,818
	Ortaokul	118	188,6±22,4		
	Lise	179	190,1±19,8		
	Üniversite	61	188,6±17,8		
	Yüksek lisans/doktora	8	182,3±20,7		

Kardeş sayısına göre ölçek “zorbalık ölçeği toplam” ve “alt boyut” puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Ayrıntılar Tablo-12’de verilmiştir.

Tablo-12 Kardeş Sayısına Göre Zorbalık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Kardeş Sayısı	N	Ortalama± Standart Sapma	F	P değeri
Fiziksel	1	39	58,2±7,7	0,057	0,994
	2	223	58,2±7,7		
	3	115	58,6±8,4		
	4	47	58,4±7,6		
	5 ve üstü	17	58,4±7,4		
Sözel	1	39	32,3±4,0	0,628	0,643
	2	223	31,2±5,0		
	3	115	31,6±4,9		
	4	47	31,9±4,2		
	5 ve üstü	17	32,1±3,7		
İzolasyon	1	39	29,4±1,3	1,453	0,216
	2	223	28,3±3,8		
	3	115	28,0±3,8		
	4	47	28,4±3,1		
	5 ve üstü	17	29,2±1,4		
Söylenti Yayma	1	39	23,9±3,0	1,151	0,332
	2	223	23,4±3,4		
	3	115	22,8±4,1		
	4	47	23,6±2,3		
	5 ve üstü	17	23,8±2,4		
Eşyalara Zarar Verme	1	39	47,7±3,8	0,344	0,849
	2	223	48,1±4,4		
	3	115	47,5±5,8		
	4	47	48,1±4,6		
	5 ve üstü	17	47,9±3,1		
	1	39	191,4±15,0		

Zorbalık Ölçeği Toplam	2	223	189,1±19,7	0,250	0,910
	3	115	188,5±21,9		
	4	47	190,4±17,6		
	5 ve üstü	17	191,4±16,1		

“Katılımcının yaşı ile “zorbalık ölçeği toplam” ve “alt boyut” puanları arasındaki doğrusal ilişki incelendiğinde, izolasyon alt boyutu puanı dışında diğer puanlar için negatif yönde, zayıf düzeyde, istatistiksel olarak anlamlı olmayan korelasyonlar bulunmuştur ($p>0,05$). “Yaş” ile “izolasyon alt boyutu puanı” arasında ise pozitif yönde, zayıf düzeyde, istatistiksel olarak anlamlı olmayan korelasyon saptanmıştır ($p>0,05$). Ayrıntılar Tablo-13’te verilmiştir.

Tablo-13 Katılımcıların Yaşı İle Ölçek Puanlarına Ait Korelasyon Sonuçları

		Yaş
Fiziksel alt boyut puanı	r değeri	-0,082
	p değeri	0,087
Sözel alt boyut puanı	r değeri	-0,047
	p değeri	0,329
İzolasyon alt boyut puanı	r değeri	0,016
	p değeri	0,734
Söylenti yayma alt boyut puanı	r değeri	-0,048
	p değeri	0,311
Eşyalara zarar verme alt boyut puanı	r değeri	-0,055
	p değeri	0,245
Zorbalık ölçeği toplam puanı	r değeri	-0,063
	p değeri	0,186

r = Pearson korelasyon katsayısı

“Kardeş sayısı” ile “zorbalık ölçeği toplam” ve “alt boyut” puanları arasındaki doğrusal ilişki incelendiğinde zayıf düzeyde, istatistiksel olarak anlamlı olmayan korelasyonlar bulunmuştur ($p>0,05$). “Kardeş sayısı” ile “fiziksel, sözel alt boyut” ve “ölçek toplam puanları” arasında bulunan korelasyonlar pozitif yöndedir. Buna karşılık “kardeş sayısı” ile “izolasyon, söylenti yayma ve eşyalara zarar verme alt boyut puanları” arasında bulunan korelasyonlar ise negatif yönde bulunmuştur.

4. BÖLÜM: SONUÇ VE TARTIŞMA

Öncelikle belirtmek gerekir ki, araştırma için ölçeğin tamamının öğrencilere uygulanmasına Milli Eğitim Bakanlığı'nca izin verilmediğinden, kısıtlı ölçek uygulaması yapılmak zorunda kalınmış ve araştırma bu kapsamda sınırlandırılmıştır. Ölçekteki tüm sorular, 441 öğrenciye sorulamayınca, esasında bir kriminal davranış ve suç türü olan “bullying” (zorbalık) konusunda, araştırmacıyı motive eden gelecek sayılara ve duruma ulaşamamış, karanlıkta kalan sayılar nedeniyle, gerçek durumu öğrenebilmemiz mümkün olamamıştır.

Katılımcıların bazı Sosyodemografik özelliklere göre dağılımına göre kız öğrenciler 251 erkek öğrenciler 190'dır. Buna göre 10.sınıf 206 öğrenci 11.sınıf 235 toplamda 441 öğrencidir.

Engel durumuna göre sadece 2 öğrenci fiziksel engellidir. Kardeş sayısına göre dağılım 2 kardeşe sahip olan öğrenciler çoğunluktadır.

Öğrenciler arasında annesi vefat eden 1, babası vefat eden 7 çocuk bulunmuştur. Ebeveynlerin %91,4'ü evlidir. Annenin eğitim durumuna göre %35,8 ile, babanın eğitim durumuna göre %40,6 ile lise mezunları en kalabalık gruplardır.

Katılımcıların Akran Zorbalığına İlişkin Özelliklerin Dağılımına göre öğrencilerden akran zorbalığına maruz kalanlar %14,1, akran zorbalığı uygulayanlar ise %8,6'lık paya sahiptir.

Cinsiyete göre “zorbalık ölçeği toplam” ve “alt boyut” puanları karşılaştırıldığında “fiziksel” ve “eşyalara zarar verme” alt boyutları ile “toplam ölçek puanı” karşılaştırmalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Akran zorbalığına maruz kalma durumuna göre “zorbalık ölçeği toplam” ve “alt boyut” puanları karşılaştırılınca anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Katılımcıların istatistiksel verilerinin incelenmesinden sonra fiziksel zorbalık, sözel zorbalık, söylenti yayma ve eşyalara zarar verme zorbalığı yapma cinsiyete göre değişmektedir. Kızların erkeklere göre daha çok zorbalık yaptığı görülmektedir.

Ebeveynlerin medeni durumuna göre “zorbalık ölçeği toplam” ve “alt boyut” puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Tüm gözlemlerde “ebeveynlerinden biri yaşamayan” çocuklar en düşük puan ortalamalarına sahip olmakla birlikte gruplar arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Zorbalık konusu ve okullarda yaşanan zorbalık olaylarının sonuçları son yıllarda en çok araştırmalara konu olan çalışmalardan olmuştur. Çünkü bu konu toplumu ve çocukların gelişim süreçlerini etkileyen sosyal bir problemdir (Schwartz, McFayden-Ketchum, Dodge, Pettit, ve Bates, 1998; Ahmed ve Braithwaite, 2004).

“Olweus (1991) 7–16 yaşlarındaki 130.000 okul çocuğunu inceleyerek gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin %5-9’unun düzenli olarak zorbalığa uğradığını rapor etmiştir. İngiltere’de yapılan bir survey çalışmasının sonuçları 11-16 yaşlarındaki 4700 çocuğun % 75 ‘inin fiziksel olarak zorbalığa uğradığını ortaya koymuştur” (Glover, 2000).

Rigby’nin Avustralya’da (1997) yirmi beş bin öğrenci ile yaptığı araştırmada her yedi öğrenciden birinin zorbalıkla karşılaştığını belirtmektedir. O’Moore and Hillery’in (1989) İrlanda’da yaptığı araştırmada çalışmaya katılanların büyük çoğunluğunun zorbalık yaptığını bildirmiştir. İngiltere’de Smith’in yaptığı çalışmada (1991) ilköğretimde yüzde sekiz, orta öğretimde ise yüzde onunun zorbalık yaptığını itiraf ettiğini bildirmiştir. Zimbabwe’de Zindi (1994) öğrenci gruplarının yüzde on altısının sıklıkla, yüzde on sekizinin ise haftada bir kez zorbalığa uğradığını bildirmiştir. ABD’de Hazler (1996) yaptığı çalışmada, öğrencilerin yüzde yetmiş beşinin zorbalığa maruz kaldığını raporlamıştır (Akt: Merrell, 2001).

“Perry, Kusel ve Perry (1988) A.B.D. ’de kurban durumunda olma oranının %10 olduğunu aktarırken bu oran Kanada’da % 8 olarak belirlenmiştir” (Ziegler & Rosenstein-Manner, 1991’den akt: Beran & Tutty, 2002).

Juvonen ve diğerleri (2003) Amerika’daki ortaöğretim öğrencilerinin yüzde yirmi ila otuzunun zorbalık yaptığını belirtmiştir.

Zorbalıkla ilgili yapılan çalışmalar Türkiye’de çok fazla değildir. Bu konu ile ilgili çalışmalara yer verilmeli, mücadele ve önleme çalışmaları tüm eğitim birimleri ve diğer kurum ve kuruluşlarla desteklenmelidir.

Okullarda gerçekleştirilen şiddet olayları medyaya yansımakta, ebeveyn ve eğitimcilerin dikkatini çekmektedir. Ancak bu durum zorbalık olarak görülmemektedir. Bununla ilgili bilinçlendirme çalışmalarına hız verilmesi gerekmektedir. Son yıllarda bu konu ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır.

Yıldırım'ın (2001) yaptığı çalışmada, aile yaşantısı ve arkadaşlarının içinde bulunduğu sosyal çevreye göre öğrenciler incelenmiştir. Çalışmada zorba, kurban ve zorba-kurbanların aile yaşantısı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Kepenekçi ve Çınkır (2006)'ın yaptığı çalışmada, 692 ortaöğretim öğrencisinin sözel, fiziksel, ruhsal ve cinsel zorbalığa maruz kaldığı belirtilmektedir. Ayrıca erkeklerin kızlardan daha çok fiziksel zorbalık ve kaba hareketler, argo konuşmalar yaptıkları ortaya konmuştur. Zorbalığa maruz kalanlar genelde itme-kakma eylemi ve lakap takma gibi durumlarla karşılaşır.

Zorbalığa maruz kalan öğrencilerin büyüklerden ya da öğretmenlerinden yardım alamadıkları belirtilmektedir. Yapılan bir araştırmada, zorbalığa maruz kalan öğrencilerin ruhsal durumları incelenmiş ve 4 ve 5. Sınıfa devam eden 206 öğrencinin yüzde kırkının zorbalığa uğradığı sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda bu durumun öğrencilerin sosyo demografik farklılığından kaynaklandığı belirtilmiştir.

Pişkin (2006) tarafından ilköğretim 4,5,6,7 ve 8. Sınıf öğrencilerinden 1154 kişi katılmıştır. Katılan öğrencilerin yüzde otuz beşi düzenli olarak zorbalığa uğradıklarını; yüzde altısı zorbalık yaptığını bildirmiştir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre yüksek oranlarda zorbalık yaptığı; kurban olarak ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler en çok sözlü zorbalığa uğradıklarını, fiziksel ve dolaylı zorbalığın da beraberinde geldiği belirtilmiştir.

Boulton ve Underwood (1992)'un zorbalıkla ilgili çalışmasında öğrencilerin yüzde kırk biri zorbaca davranışları engellemeye çalıştığını, yüzde on altısı asla böyle bir şey yapmadıklarını belirtmiş asla zorbalık yapmadığını, yüzde on ikisi ise sıklıkla zorbalık yaptığı yönünde cevap vermiştir. Bu grupta yüzde otuz biri ise zorbaca davranışları engellemek için ne yapacaklarını bilmediklerini belirtmişlerdir (Akt: Bidwell, 1997).

Buchanon ve Winzer (2001) de çalışmasında çocukların yüzde seksen dokuzu öğretmenlerin yapılan zorbalığı fark ettiğini ancak fark ettikleri anda zorbalığa müdahale ettiklerini söylemişlerdir.

ÖNERİLER

Örneklem grubu daha genişletilerek ve değiştirerek, başka bir araştırmalarla bu çalışma zenginleştirilebilir. İstanbul ili çapında çok kapsamlı araştırmalar yapılarak, özellikle liselerde yaşanan ve azımsanmayacak sayıda genci mağdur eden “zorbalık” olgusuyla ilgili durum tespiti sonrasında, akran zorbalığının önlenmesi veya azaltılabilmesi için programlar geliştirilebilir.

Zorbalık toplumsal bir problemdir. Bireyleri etkilediği gibi aynı oranda topluma da etkileri olmaktadır. Zorbalığın kısa ve uzun süreli etkilerini bilip, zorbalığa neden olan etkenler ışığında bu durumu önleyebilmek için çalışmalar yapılmalıdır. Öğrenciler, aileler ve eğitimciler zorbalık konusu ile ilgili planlı bir şekilde bilinçlendirilmelidir.

Zorbalıkla mücadele ederken öğretmenlerin çoğu zaman bu durumun farkında olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla ilgili hizmet içi seminerler düzenlenmelidir. Böylece zorbalık davranışı mümkün olduğunca aza indirgenecektir. Aynı şekilde ebeveyn ve öğrenciler de bu duruma karşı bilgilendirilmelidir. Çünkü zorbalığı önlemeni en önemli basamağı, bireyler bilgilendirmedir.

Zorbalıkla ilgili yapılan araştırmalar sonucunda varılan ortak öneri noktası aslında akran zorbalığını önleyici farkındalık oluşturmaktır. Bu öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin, öz saygılarının kaybolmasını engellemektir. Zorbalığa maruz kalan öğrencilerdeki devamsızlık durumunu en aza indirmek için de akran zorbalığını önleyici programlar geliştirmek yararlı olacaktır.

Öğrencilerle grup oluşturarak poster yayınlanabilir. Bununla alakalı öğrencileri hem öğretmen hem de aileleri ile birlikte farkındalık oluşturmak adına çalışmalar yapılarak ekip olmak, iş birliği yapmak gibi çeşitli duyguları pekiştirilebilir.

Zorbalığa maruz kalan öğrenci kendini güvende hissetmez ve huzursuz olur. Öğretmenlere düşen görev zorbalığa seyirci kalmadan öğrenciler arasında farkındalığı oluşturmak için çeşitli önleyici modelleri kullanarak bunu anlatmaktır.

Bu çalışmaların sonucunda öğrencinin kendine olan güveni yerine gelir ve beraberinde okullardaki disiplin oranlarında azalmalar görülebilir. Bu olumlu gelişmeler öğrencilerin de okul başarısını etkilemektedir.

Mevcut çalışma akran zorbalığı olgusunda zorbalık yapan öğrencilerin hangi zorbalık türünde zorbalık yaptıklarını ölçmemektedir. Fakat literatür incelemesinde akran zorbalığı olgusu üzerine fazla araştırmalar yapılmıştır. Zorbalık ile ilgili okullarda

öğretmenler, ebeveynlere ve öğrencilere yönelik modüller geliştirip uygulanmıştır. Bundan sonraki dönemde, geliştirilen modüllerle zorbalığı önlemek üzerine yapılan çalışmalar bütün okullarda uygulanması bu çalışma alanına katkı sağlayacaktır.



KAYNAKÇA

- Acar, T. (2009). Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinde Akran Zorbalığı ve Psikolojik Belirtiler. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Ahmed, E., Braithwaite, V. (2004). Bullying And Victimization: Cause For Concern For Both Families And Schools. *Social Psychology of Education*, 7, 35-54.
- Açıkgöz, T. (2017, Mart). Ortaokul Öğrencilerinde Akran Zorbalığı ile Okula Karşı Tutum (Kartepe İlçesi Örneği). *Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Anderson, C.A. & Bushman, B.J. (2002). The effects of media violence on society. *Science*, 295(5564): 2377-2379.
- Atalay, A. (2010). Akran Zorbalığı Gösterme Ve Akran Zorbalığına Maruz Kalmanın Cinsiyet, Yaş, Sosyoekonomik Düzey, Anne-Baba Tutumları, Arkadaş İlişkileri Ve Benlik Saygısı İle İlişkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Ayan, S. (2007). Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*(8), 206-214.
- B. Shapiro & K. Mazurek (Eds.) Building foundations for safe and caring schools: Research on disruptive behaviour and violence (pp. 199-220) Edmonton: Duval House.
- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. (1998). Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet. (*Bilim Serisi 113*). Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Behar, D., J. Hunt, A. Ricciuti, D. Stoff, and B. Vitiello. (1990). Subtyping Aggression in Children and Adolescents. *The Journal of Neuropsychiatry & Clinical Neurosciences*, 2: 189-192.
- Bernstesin, J.Y. & Watson, M.W. (1997). Children who are targets of bullying, *Journal of Interpersonal Violence*, 12(4): 483-498.
- Bidwell, N.M. (1997). The Nature and Prevalence of Bullying in Elementary Schools SSTA Research Centre Report.
- Bolat, S. D., Şahin, R., & Baloğlu, M. (2011). Aile İçi Şiddet ve Okul Zorbalığı. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 147-162.
- Boulton, M. & Underwood, K. (1992). Bully/victim problems among middle school children. *British Journal of Educational Psychology*, 62:73-87.
- Buchanan, P. & Winzer, M. (2001). Bullying in schools: Children's voices. *International Journal of Special Education*, 16(1): 67-79.

- Byrne, B. (1994). Bullies and victims in a school setting with reference to some Dublin schools. *The Irish Journal of Psychology*, 15(4):574-586.
- Carney, J.V. (2000). Bullied to Death: Perceptions of Peer Abuse and Suicidal Behaviour During Adolescence. *School Psychology International*, 21(2): 213-223.
- Carney, A.G. & Merrell, K. W. (2001). Bullying in schools: Perspectives on understanding and preventing an international problem. *School Psychology International*, 22:364-382.
- Craig, W. M. (1998). The Relationship Among Bullying, Victimization, Depression, Anxiety And Aggression In Elementary School Children. *Personality And Individual Differences*, 24, 123-130.
- Craig, W. M., Pepler, D. J. (2003). Identifying And Targeting Risk For Involvement In Bullying And Victimization. *The Canadian Journal Of Psychiatry*, 48, 577-582.
- Craig, W.M. & Pepler, D.J. (1997). Observations of bullying and victimization in the school yard. *Canadian Journal of School Psychology*, 13:41-59.
- Crick, N. R., Bigbee, M. A. (1998). Relational And Overt Forms Of Peer Victimization: A Multi Informant Approach. *Journal Of Consulting And Clinical Psychology*, 66, 337-347.
- Connor, D.F. (1998). Over categorical aggression in referred children and adolescents. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 67(1):66-73
- Coopersmith, S. (1991). *The SEI- Self Esteem Inventories*. Palo Alto: Consulting Psychologist Press.
- Çağırğan, Z. (2014). Ergenlerde Akran Zorbalığı, Psikolojik Belirtileri ve Zorbalıkla Baş Etme Tutumlarının İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çağrı, R. (2010, Aralık). Zorbalık Yapan ve Zorbalığa Maruz Kalan Çocukların Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çayırdağ, N. (2006). İlköğretim 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Okul Kültürünü Algılayışları ile Zorbalık Eğilimleri ve Zorbalıkla Başetme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çinkır, Ş., Karaman-Kepeneci, Y. (2003). Öğrenciler Arası Zorbalık. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 34, 236-253.
- Deveci, S. E. , Açık, Y. (2002). İlköğretim Öğrencilerinin Fiziksel Şiddete Maruziyetleri ve Yaklaşımları. Retrieved from <http://www.dicle.edu.tr/~halks/m9.29.htm>

Dilmaç, E. (2014). Lise Öğrencilerinin Zorbalık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Donaldson, E.L. (1999). A comparative study of educational policies and effective school-based strategies to reduce violence in schools: Canada, Finland and Scotland. In G. Malicky,

Dölek, N. (2002). Öğrencilerde Zorbaca Davranışların Araştırılması ve Bir Önleyici Program Modeli. *Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dölek, N. (2002). Öğrencilerde Zorbaca Davranışların Araştırılması ve Bir Önleyici Program Modeli. *Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Düzgün, E., Alibeyoğlu, M.C. ve Orhan, F. (2006). “Şiddete Karşı Farkındalık” Öğretim Programının Etkiliği ve Öğrenci Görüşleri. Bildiri Özeti. I. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu, 28 - 31 Mart 2006, İstanbul.

Elliot, M. (1997). 101 Ways Of Dealing With Bullying. London: Hodder Children’s Book.

Eslea, M. & Rees, J. (2001). What age are children most likely to be bullied at school? *Aggressive Behavior*, 27(6):419-429.

Espelage, D.L., Swearer, S. M. (2003). Research on School Bullying and Victimization: What Have We Learned and Where Do We Go From Here? *School Psychology Review*, 32, 365-383.

Farrington, D. P. (1993). Understanding and Preventing Bullying. İçinde: M. Tonry ve N. Morris (Ed). *Crime and Justice* (Vol.17). Chicago: University of Chicago Press.

Garrity, C., Jens, K., Porter, W., Sager, N. & Short-Camilli, C. et al. (2000). *Bully-Proofing Your Elementary School*, (2d ed.).

Genç, G. (2007). Genel Lisederde Akran Zorbalığı ve Yönetimi. *Doktora Tezi*. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güçray, S. (1989). Çocuk Yuvasında ve Ailesi Yanında Kalan 9-10 Ve 11 Yaş Çocukların Özsaygı Gelişimini Etkileyen Bazı Faktörler. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gökler, R. (2007). İlköğretim Öğrencilerinde Akran Zorbalığının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gökler, R. (2009). Okullarda Akran Zorbalığı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 511-537.

- Griffin, R.S. & Gross, A.M. (2004). Childhood Bullying: Current Findings and Future Directions For Research. *Aggression and Violent Behavior*, 9: 379-400.
- Gül, S. K., & Güneş, İ. D. (2009). Ergenlik Dönemi Sorunları ve Şiddet. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 79-101.
- Hazler, R.J., Hoover, J.H. & Oliver, R. (1991). Student perceptions of victimization by bullies in school. *Journal of Humanistic Education and Development*, 29:143-150.
- Hoşgörür, V., & Orhan, A. (2017). Okulda Zorbalık ve Şiddetin Nedenleri ve Önlenmesinin Yönetimi(Muğla Merkez İlçe Örneği). *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 859-880.
- Ireland, J. L., Ireland, C. A. (2003). How Do Offenders Define Bullying? A Study Of Adult, Young And Juvenile Male Offenders. *Legal And Criminological Psychology*, 8, 159-173.
- Jarrett, O.S. (2001). Play during recess and the effect of recess on classroom behavior. *Play, Policy & Practice Connections*, 6 (1):11-17.
- Juvonen, J., Graham, S. & Schuster, M.A. (2003). Bullying Among Young Adolescents: The Strong, the Weak and the Troubled, *Pediatrics*, 112(6): 1231-1237.
- Kapıcı, E. (2004). İlköğretim Öğrencilerinin Zorbalığa Maruz Kalma Türünün ve Sıklığının Depresyon, Kaygı ve Benlik Saygısıyla İlişkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 1-13.
- Karataş, H. (2011). İlköğretim Okullarında Zorbalığa Yönelik Geliştirilen Programın Etkisinin İncelenmesi. *Doktora Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kepenekçi, Y. & Çınkır, Ş. (2006). Bullying among Turkish high school students. *Child Abuse & Neglect*. 30(2):193-204.
- Koç, Z. (2006). Lise Öğrencilerinin Zorbalık Düzeylerinin Yordanması. *Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kovacks, M. (1985). The Children's Depression Inventory. *Psychopharmacology Bulletin*, 21, 995-998.
- Kristensen, S. M., Smith, P. K. (2003). The Use Of Coping Strategies By Danish Children Classed As Bullies, Victims And Bully/Victims And Not Involved in Response to Different Types of Bullying. *Scandinavian Journal of Psychology*, 44, 479-488.
- Kulaksızoğlu, A. (2013). *Ergenlik Psikolojisi* (15 b.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Longmont, Colorado: Sopris West. Glover, D., Gough, G., Johnson, M. & Cartwright, N. (2000). Bullying in 25 secondary schools: Incidence, impact and intervention. *Educational Research*, 42(2):141-156

- Marano, H.E. (1995). Big bad bully. *Psychology Today*, 28(5):50-68.
- Mermer, F. (2012). Ortaöğretim Öğrencilerinde Akran Çatışmasının İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Merrell, J. (2001). Social support for victims of domestic violence, *Journal of Psychosocial Nursing*, 39(11):30-35.
- Nabuzoka, D. (2003). Experiences Of Bullying-Related Behaviours By English And Zambian Pupils: A Comparative Study. *Educational Research*, 45, 95-104.
- Neary, A., Joseph, S. (1994). Peer Victimization And Its Relationship To Self Concept And Depression Among Schoolgirls. *Personality and Individual Differences*, 16, 183-186.
- Ovacık, A. C. (2008). Aile İçi Şiddetin Erkek Çocuğun Şiddet İçeren Suç İşleme Davranışına Etkileri. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü .
- Olweus, D. (1993). *Bullying At School: What We Know and What We Can Do*. Oxford: Blackwell. Öy, B. (1991). Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2, 132-136.
- Olweus, D. (1991). Bully/victim problems among school children : Basic facts and effects of a school based intervenyion program.
- Olweus, D. (1987). Schoolyard bullying - Grounds for intervention. *School Safety*, Fall:4-11.
- Olweus, D. (1992) Bullying among schoolchildren: intervention and prevention. In Peters, R. D. V., McMahon, R. J. & Quinsey, V. L. (eds) *Aggression and Violence Throughout the Life Span*. Sage Publications, Newbury Park, pp. 100–125.
- Olweus, D. (1994). Annotation: Bullying at school - Basic facts and effects of a school based intervention program. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 35(7): 1171-1190.
- Olweus, D. (1999). In P. K. Smith, Y. Morita, J. Junger-Tas, D. Olweus, R. Catalano, & p. Slee (Eds.), *The nature of school bullying: A cross national perspective* (pp. 28-48). London: Routledge.
- O'Moore, A.M. & Hillery, B. (1989). Bullying in Dublin schools. *Irish Journal of Psychology*, 10(3):426-441.
- Ögel K, Eke C, Taner S, Erol B. İstanbul'da öğrencilerde riskli davranışlar araştırması. Yeniden Yayın No: 6, İstanbul, 2004. MEB <http://apk.meb.gov.tr/>
- Özen, C. (2012). Akran Zorbalığında Ergenlerin Nedenlere, Duygusal Tepkilere ve Baş Etme Yöntemlerine İlişkin Açıklamalarının İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, N., Atlı, A., & Kutlu, M. (2014, Aralık). Ortaokul Öğrencileri Arasındaki Zorbalık Olaylarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(3), 43-63.

Özusta, H. Ş. (1995). Çocuklar İçin Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri Uyarlama, Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10, 32-44.

Pepler, D. & Rubin, K. (Eds.), *The Development and Treatment of Child Aggression* (pp.411-448). Hillsdale, NJ:Erlbaum.

Pepler, D.J., Craig, W.M., Ziegler, S. & Charach, A. (1994). An evaluation of an anti-bullying intervention in Toronto schools. *Canadian Journal of Community Mental Health*, 13(2):95-110.

Perry, D.G., Kusel, S.J. & Perry, L.C. (1988). Victims of peer aggression. *Developmental Psychology*, 24(6):807-814.

Pişkin, M. (2002). Okul Zorbalığı: Tanımı, Türleri, İlişkili Olduğu Faktörler ve Alınabilecek Önlemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*(2), 531-562.

Pişkin, M. (2006). Akran zorbalığı olgusunun ilköğretim öğrencileri arasındaki yaygınlığının incelenmesi. I. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu, 28-31 Mart 2006, İstanbul.

Price, J. M., & Dodge, K. A. (1989). Reactive and proactive aggression in childhood: Relations to peer status and social context dimensions. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 17:455-471.

Rebecca S. Griffin, R.S. & Gross, A.M. (2004). Childhood bullying: Current empirical findings and future directions for research. *Aggression and Violent Behavior*, 9(4):379-400.

Salmivalli, C. (2002). Is there an Age Decline in Victimization by Peers at School? *Educational Research*, 44, 269-278.

Satan, A. (2006). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorba Davranış Eğilimlerinin Okul Türü vbe Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler ile İlişkisi. *Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Schafer, M., Werner, N. E., Crick, N. R. (2002). A Comparison of Two Approaches To The Study Of Negative Peer Treatment: General Victimization And Bully/Victim 13 Problems Among German Schoolchildren. *Problems Among German Schoolchildren*. *British Journal of Developmental Psychology*, 20, 281-306.

Schwartz, D., Mcfayden-Ketchum, S. A. Dodge, K. A., Pettit, G. P., Bates, J. E. (1998). Peer Victimization As A Predictor Of Behavior Problems At Home And In School. *Development and Psychopathology*, 10, 87-100.

Seals, D., Young, J (2003). Bullying And Victimization: Prevalence And Relationship To Gender, Grade Level, Ethnicity, Self-Esteem, and Depression. *Adolescence*, 38, 735-747.

Seyhan, K., & Eryılmaz, M. (tarih yok). Gelişmiş Ülkeler ve Türkiye Uygulamasında Suç Önleme Stratejileri. *Liberal Düşünce* , 5-33.

Smith, P. K., Cowie, H., Olafssen, R. F., Liefoghe (2002). Definitions of Bullying: A Comparison of Terms Used and Age and Gender Differences in a Fourteen-Country International Comparison. *Child Development*, 73, 1119-1133.

Spielberger, C. D. (1973). *Manual For The State-Trait Anxiety Inventory For Children*. Palo Alto: Consulting Psychologist Press.

Spratlen, L. P. (1995). Interpersonal Conflict Which Includes Mistreatment In A University Workplace. *Violence and Victims*, 10, 285-297.

Warden, D., Mackinnon, S. (2003). Prosocial Children, Bullies And Victims: An Investigation Of Their Sociometric Status, Empathy And Social Problem Solving Strategies. *British Journal of Developmental Psychology*, 21, 367-385.

Wolke, D., Woods, S., Stanford, K. Ve Schulz, H. (2001). Bullying And Victimization of Primary School Children In England and Germany: Prevalence And School Factors. *British Journal of Psychology*, 92, 673-696.

Tatlılıoğlu, K. (2016). Okullarda Şiddet ve Zorbalık: Risk Faktörleri, Koruma, Önleme ve Müdahale Hizmetleri: Konya Örneği. "*Her Yönüyle Şiddet*" Çalıştayı. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi.

Tatlılıoğlu, K. (2016). Okullarda Şiddet Ve Zorbalık: Risk Faktörleri, Koruma, Önleme Ve Müdahale Hizmetleri: Konya Örneği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 209-231.

Totan, T. (2007). Okulda Zorbalığı Önlemede Eğitimciler ve Ebeveynlere Öneriler. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 190-202.

Totan, T., & Yöndem, Z. D. (2007). Ergenlerde Zorbalığın Anne, Baba ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 53-68.

Ünaldı, E. (2017). Anne Babası Boşanmış Çocuklarda Algılanan Anne Baba Tutumlarının Akran Zorbalığı Davranışı ile İlişkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ünalı, M. (2010). Lise 1.Sınıf Öğrencilerinin Zorba/Kurban Davranışları ile Sosyal Beceri ve Şiddete Yönelik Tutumları. *Yüksek Lisans Tezi*. Tokat: Gaziosman Paşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, S. (2001). The Relationships of Bullying, Family Environment and Popularity. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Yıldırım, S. (2001). Zorbalık, Aile Ortamı ve Popülarite Arasındaki İlişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Yoon, J. S., Kerber, K. (2003). Bullying. *Research in Education*, 69, 27-35.



EKLER

EK 1: VELİ ONAM FORMU

VELİ ONAM FORMU

ÇALIŞMANIN ADI: Akran Zorbalığı Olgusunun İstanbul Zeytinburnu Örneğinin İncelenmesi

Sayın Veli;

Saldırganlık, tarih boyunca bir davranış türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Zorbalık ise saldırganlık davranışının bir alt türüdür. Okullarda yaşanan öğrencilerin birbirlerine karşı yaptıkları gücün hâkim olduğu ve bu davranışın sürekli olarak devam ettirdikleri saldırganlık davranışına akran zorbalığı denir. Bu çalışmada, okullarda öğrenciler arasında gerçekleşen zorbalık olayını yapan “zorba” ve buna maruz kalan “kurban” öğrencileri belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla kontrol grubu olarak 10. ve 11. sınıf öğrencileri seçilmiştir.

Çocuğunuzun bu çalışmaya katıldığı takdirde öğrenciye doldurması gereken iki adet form verilecektir. Bunlardan ilki bazı demografik verilerle ilgili sorular bulunmaktadır. Bu form araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Diğer form ise standardize bir ölçektir. Bu ölçek çocuğunuzun akran zorbalığına maruz kalıp kalmadığını sorgulamaktadır. Tüm formları eksiksiz doldurması beklenmektedir.

Çocuğunuzun çalışmaya katılması durumunda literatüre bu konu hakkında destek sağlayarak veri eklememize yardımcı olacaktır.

Kişisel bilgileriniz herhangi bir şekilde kullanılmayacaktır.

Yukarıdaki bilgileri okudum.

Evet izin veriyorum.

Hayır izin vermiyorum.

Tarih:

İmza:

EK 2: DEMOGRAFİK VERİ FORMU

DEMOGRAFİK VERİ FORMU

1. Cinsiyet:

Kadın

Erkek

2. Yaş:

3. Sınıf:

10.sınıf

11.sınıf

4. Anne Hayatta mı?

Evet

Hayır

5. Baba Hayatta mı?

Evet

Hayır

6. Anne-Baba Evlilik Durumu?

Evli

Boşanmış

Birlikte yaşıyorlar

7. Anne Eğitim Durumu?

Okur-yazar değil

Lise

Okur-yazar

Üniversite

İlkokul

Yüksek Lisans

Ortaokul

Doktora

8. Baba Eğitim Durumu?

Okur-yazar değil

Lise

Okur-yazar

Üniversite

İlkokul

Yüksek Lisans

Ortaokul

Doktora

9. Engel Durumunuz Var Mı?

Yok

İşitme Engelli

Zihinsel Engelli

Görme Engelli

Fiziksel Engelli

10. Kardeş Sayısı? (Kendinizle Beraber)

11. Kaçınca Çocuğunuz?

12. Evinizde Sizinle Birlikte Yaşayan Kimler Var?

13. Akran Zorbalığına Maruz Kaldınız mı? *(Akran zorbalığı; akranların birbirlerine karşı yaptıkları uzun süreli ve sistematik olarak, olaylar sırasında kendini savunamayan bir kişiye karşı, bir başka kişi ya da kişilerce fiziksel ya da psikolojik şiddet uygulanmasıdır.)*

Evet Hayır

14. Akran Zorbalığı Uyguladınız mı? *(Akran zorbalığı; akranların birbirlerine karşı yaptıkları uzun süreli ve sistematik olarak, olaylar sırasında kendini savunamayan bir kişiye karşı, bir başka kişi ya da kişilerce fiziksel ya da psikolojik şiddet uygulanmasıdır.)*

Evet Hayır

EK:3 AKRAN ZORBALIĞI BELİRLEME ÖLÇEĞİ ERGEN FORMU

Sınıfınız :
Cinsiyetiniz :

		BANA YAPILDI				
		Hemen hemen hergün	Haftada en az 1 defa	Ayda 1 defa	Dönem boyunca 1 defa	Hiçbir zaman
1	El-kol şakası yaparak rahatsız etme					
2	Rahatsız etmek amacıyla sürekli olarak gıdıklama					
3	Saç ve kulak çekme					
4	Oturmak üzereyken altına rahatsız edici bir cisim koyma					
5	Kuyrukta zorla sırasını alma, önüne geçme					
6	Oyun oynarken sahayı ya da bir mekanı güç kullanarak terketmeye zorlama					
7	Çimdik atma, ısırma					
8	Kalem, toplu iğne vb. sivri cisimler ile saldırma					
9	İtme, dürtme, kolunu bükme, çelme takma, yere düşürme					
10	Zarar vermek ya da rahatsız etmek amacıyla üzerine bazı cisimler atma, fırlatma					
11	Kasıtlı olarak omuz atma, dirsek vurma, çarpma					
12	Sopa, çubuk, cetvel vb. cisimler ile vurma					
13	Tekme-tokat atma, yumruk atma, yüze, kafaya, enseye vurma					
14	Saç ve ten rengi, dış yapısı, dış görünüşü, giysileri, beden yapısı ya da bedensel özürüyle alay etme					
15	Aksanı, şivesi ya da konuşma tarzıyla alay etme					
16	Adı ya da soyadıyla dalga geçme, hoşça gitmeyen, küçük düşürücü isimler (lakap) takma					
17	Anne, baba ya da ailesinin bazı özellikleriyle alay etme					
18	Küfür etme, kaba ve çirkin sözler söyleme					
19	Çeşitli nedenlerle sataşma, hakaret etme, küçük düşürme, utandırma, aşağılama, dalga geçme, alay etme, incitme, kızdırma, ağlatma.					
20	Tehdit etme					

		BANA YAPILDI				
		Hemen hemen hergün	Haftada en az 1 defa	Ayda 1 defa	Dönem boyunca 1 defa	Hiçbir zaman
21	Oyuna ve çeşitli etkinliklere almama					
22	Grup dışına iterek yalnızlığa terk etme					
23	Görmezden gelme, yok sayma					
24	Dışlamak amacıyla konuşmama, sorularına cevap vermeme					
25	Diğer öğrencilerin de konuşmasını ve arkadaşlık yapmasını engelleme					
26	Arkadaşlarını kendisine karşı kıskırtarak aralarının bozulmasına çalışma					
27	Aleyhinde söylentiler çıkarma ve yayma					
28	Yapmadığı şeylerle ilgili iftira ve asılsız söylentiler ile suçlanma ve zor duruma düşürülme					
29	Hakkında çeşitli yerlere çirkin yazılar yazma					
30	Yapmadığı şeylerle ilgili öğretmene şikayet etme					
31	Sırlarını başkalarına anlatarak zor duruma düşürme					
32	Para ya da okul harçlığını zorla alma					
33	Eşyalarını ya da yiyeceklerini zorla alma					
34	Kantinden zorla bir şeyler ısmarlatma					
35	Para ya da eşyalarını çalma					
36	Kalem, kitap, defter vb eşyalarını kasıtlı olarak yırtma, kırma, atma, yakma					
37	Defter ya da kitaplarını karalama ya da üzerlerine kötü şeyler yazma					
38	Kasıtlı olarak elbiselerini yırtma, yırtmaya çalışma, kirletme					
39	Baskıyla telefonuna kontür yükletme					
40	Ödünç alınan para ya da eşyayı geri vermeme					
41	Çanta ya da diğer eşyalarını izinsiz karıştırma					

EK:4 İSTANBUL İL MİLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ İZİN YAZISI



T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.20012632
Konu :Anket ve Araştırma İzin Talebi

23/10/2018

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) 11.10.2018 tarihli ve 19009039 Gelen Evrak No'lu dilekçe.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tk. Gn. Md. 22.08.2017 tarih ve 12607291/ 2017/25 No'lu Gen.
c) Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma ve Anket Komisyonunun 19.10.2018 tarihli tutanağı.

Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Kübra SARI'nın "Akran Zorbalığı Olgusunun İstanbul Zeytinburnu İlçesi Örneği" konulu tezi kapsamında, ilimiz Zeytinburnu ilçesinde bulunan özel/resmi liselerde öğrenim gören öğrencilere; kişisel bilgi formu ve ergenler için akran zorbalığı belirleme ölçeğini uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

- Ek:
1- Genelge.
2- Komisyon Tutanağı.

OLUR
23/10/2018

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f38d-4950-3968-a29d-4fd1 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Kübra Sarı

E-Posta: kubrasari73@gmail.com

Adres Bilgileri: Sümer mah. 5.sok. no:3-5 Filiz sitesi D:8

Ev Telefonu: 0212 665 56 50

Cep Telefonu: 0534 487 05 50

Toplam Tecrübe: 1 yıl

Çalışma Durumu: Çalışmıyorum

Eğitim Durumu: Yüksek Lisans (Öğrenci)

Medeni Durumu: Bekar

Uyruk: Türkiye Cumhuriyeti

Doğum Tarihi: 15.05.1992

Doğum Yeri: Bakırköy

Sürücü Belgesi: Var (B1)

Üniversite (Yüksek Lisans): 2016 halen Üsküdar Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Suç Önleme ve Analiz (Öğrenci)

Üniversite (Lisans): 2012-2016 Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet

Lise: Kırımlı İsmail Rüştü Olcay Lisesi

Özet Bilgi

06.2014-07.2014 tarihlerinde Üsküdar Üniversitesi Kurumsal İletişim birimine bağlı olarak üniversite tanıtım günlerinde görev aldım.

06.2015-06.2016 tarihlerinde Üsküdar Üniversitesi Kurumsal İletişim biriminde tanıtım günlerinde çalıştım. Üsküdar üniversitesi öğrenci kayıt döneminde aktif olarak çalıştım. Eylül ayından sonra devamlı olarak kurumsal iletişim asistanı olarak çalışmaya devam ettim.

Çalıştığım dönem boyunca çeşitli sempozyumlarda, kongrelerde görev aldım. İl içi ve il dışı fuarlarda görev yaptım. Kurumsal iletişim ofisinde bilgisayarda güncellemeler ve telefon görüşmeleri yaptım. Liselerde gerçekleşen kariyer günlerinde görev aldım.

02.2016 - 05.2016 Zeytinburnu Belediyesi Akdemde staj yaptığım süre zarfında şiddet mağduru kadınlar, göçmen ve mülteci insanlar, evde bakım hizmetlerinden yararlanmak isteyen bireylerle ilgilendim. Sosyal hizmet uzmanının ile beraber sosyal inceleme deneyimi kazandım.

İş Deneyimleri

Stajyer

Zeytinburnu Belediyesi Akdem

02.2016-05.2016 (3 ay) İstanbul(Avr.) - Türkiye Stajyer

Zeytinburnu Belediyesi Akdem Sosyal Hizmet Biriminde staj yaptım.

Kurumsal İletişim Asistanı

Üsküdar Üniversitesi

06.2015-06.2016 (1 yıl) İstanbul(Asya) - Türkiye Yarı Zamanlı / Part Time
Üsküdar Üniversitesi Kurumsal İletişim biriminde tanıtım günlerinde ve kayıt döneminde çalıştım. Eylül ayından sonra devamlı olarak kurumsal iletişim asistanı olarak çalışmaya devam ettim.

Stajyer

Zeytinburnu Huzurevi

02.2015-05.2015 (3 ay) İstanbul(Avr.) - Türkiye Yarı Zamanlı / Part Time
Zeytinburnu Huzurevinde sosyal serviste sosyal hizmet uzmanının yanında staj yaptım.

Stajyer

Prof.Dr.Fahrettin Kerim Gökay ve Nilüfer Gökay Huzurevi 10.2014-01.2015 (3 ay)
İstanbul(Asya) - Türkiye Stajyer

Prof.Dr.Fahrettin Kerim Gökay ve Nilüfer Gökay Huzurevi, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon merkezinde Sosyal Çalışmacı Stajyeri olarak staj yaptım.

Kurumsal İletişim Asistanı

Üsküdar Üniversitesi

06.2014-07.2014 (1 ay) İstanbul(Asya) - Türkiye Yarı Zamanlı / Part Time
Üsküdar Üniversitesi Kurumsal İletişim birimine bağlı olarak üniversite tanıtım günlerinde görev aldım.

SERTİFİKA VE KATILIM BELGELERİ

Beden Dili Sertifikası

Rodos Grup - 03.2017

Diksiyon Sertifikası

Rodos Grup - 03.2017

Etkili İletişim Teknikleri Sertifikası

Rodos Grup - 03.2017

Endişe ile Başa Çıkma Yolları Sertifikası

Psikologlar ve Psikiyatristler Derneği - 01.2017

Katılım Sertifikası

Üsküdar Üniversitesi - 11.2015

2. Ulusal G20 Dünya Beyin Haritası ve Bilimsel Tedavi Zirvesi

Katılım Belgesi

Sosyal Hizmet Öğrenci Birliği Derneği - 05.2014

2. Ulusal Sosyal Hizmet Öğrenci Kurultayı

Katılım Belgesi

Aile Danışmanları Derneği - 04.2014

İnsan Ticareti Mağdurlarına Uzman Desteği

Katılım Belgesi

Hacettepe Üniversitesi - 05.2013

1. Ulusal Sosyal Hizmet Öğrenci Kurultayı